

UNIwersytet
w Białymstoku

Ocena programowa

Profil ogólnoakademicki

Raport Samooceny

Uniwersytet w Białymstoku

ul. Świerkowa 20b, 15-328 Białystok

Instytut Socjologii

Pl. NZS 1, 15-420 Białystok

Kierunek: SOCJOLOGIA

Nazwa ocenianego kierunku studiów: socjologia

1. Poziom/y studiów: I stopnia (licencjackie), II stopnia (magisterskie)
2. Forma/y studiów: stacjonarne
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek^{1,2}: nauki socjologiczne

W roku akademickim 2021/2022 na kierunku socjologia, na studiach I i II st. równolegle realizowane są dwa programy studiów:

- 1) obowiązujący studentów, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2019/20;
- 2) obowiązujący studentów, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2020/21 i później.

Podstawę analiz w niniejszym raporcie stanowi program studiów obowiązujący od roku akademickiego 2020/2021.

---

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. 2018 poz. 1818).

² W okresie przejściowym do dnia 30 września 2019 uczelnie, które nie dokonały przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668, z późn. zm.) podają dane dotyczące dotychczasowego przyporządkowania kierunku do obszaru kształcenia oraz wskazania dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Efekty uczenia się dla studiów I stopnia

Symbol opisu charakterystyk drugiego stopnia PRK	Symbol efektu uczenia się	Opis efektu uczenia się
Wiedza, absolwent zna i rozumie:		
P6S_WG	KP6_WG1	zna i rozumie definicje najważniejszych terminów socjologicznych, potrafi wskazać specyficzne problemy podejmowane przez socjologię
	KP6_WG2	rozdziela najważniejsze stanowiska teoretyczne i metodologiczne w socjologii
	KP6_WG3	zna podstawowe terminy, ujęcia teoretyczne i paradygmaty badawcze dotyczące przemian współczesnego społeczeństwa polskiego
	KP6_WG4	zna i potrafi wyjaśnić podstawowe pojęcia i podejścia teoretyczne dotyczące struktur społecznych, potrafi wyjaśnić wielostronne relacje między różnymi strukturami
	KP6_WG5	posiada wiedzę na temat struktur przestrzennych i zbiorowości je zamieszkujących, rozumie ich specyfikę i dynamikę
	KP6_WG6	zna i opisuje podstawowe pojęcia i teorie dotyczące socjologii kultury
	KP6_WG7	zna podstawowe pojęcia i ujęcia teoretyczne związane z instytucją polityki
	KP6_WG8	ma podstawową wiedzę dotyczącą procesów grupowych
	KP6_WG9	potrafi opisać czynniki i procesy tworzenia się więzi społecznych, rolę i przemiany więzi w kontekście zmian kulturowych

	KP6_WG10	potrafi scharakteryzować teorie socjologiczne i psychologiczne dotyczące miejsca jednostki w strukturze społecznej
	KP6_WG11	posiada wiedzę na temat różnych typów tożsamości jednostkowych i kolektywnych
	KP6_WG12	posiada wiedzę na temat teorii działania zbiorowego i ruchów społecznych
	KP6_WG13	rozumie rolę jednostki w kształtowaniu różnego rodzaju zbiorowości na różnych poziomach struktury społecznej
	KP6_WG14	rozumie specyfikę badań ilościowych i jakościowych w aspekcie teoretycznym i praktycznym
	KP6_WG15	potrafi scharakteryzować poszczególne techniki zbierania danych oraz metody ich analizy
	KP6_WG16	zna podstawowe elementy procesu badawczego
	KP6_WG17	potrafi opisać genezę i przemiany norm i reguł społecznych
	KP6_WG18	zna podstawowe terminy, orientacje badawcze i teoretyczne w zakresie analizy zmiany i rozwoju społecznego oraz transformacji systemowej
	KP6_WG19	ma wiedzę o przemianach struktur i instytucji społecznych w ujęciu historycznym i społecznym
	KP6_WG20	zna różnorodne orientacje teoretyczne w kontekście struktur, instytucji i więzi społecznych
P6S_WK	KP6_WK1	ma wiedzę o funkcjonowaniu różnych rodzajów współczesnych i historycznych struktur społecznych
	KP6_WK2	zna i rozumie rolę oraz zasady funkcjonowania różnych struktur ekonomicznych i politycznych
	KP6_WK3	posiada wiedzę z zakresu zróżnicowania narodowo-etnicznego współczesnego świata zarówno w wymiarze globalnym, jak i lokalnym

	KP6_WK4	zna i rozumie podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego
Umiejętności, absolwent potrafi:		
P6S_UW	KP6_UW1	potrafi stosować różnorodne typologie zjawisk społecznych do ich opisu i analizy
	KP6_UW2	potrafi dokonać analizy różnorodnych struktur społecznych z wykorzystaniem terminologii charakterystycznych dla subdyscyplin szczegółowych
	KP6_UW3	umie samodzielnie analizować zmiany społeczne, zauważa ich społeczne konsekwencje
	KP6_UW4	potrafi samodzielnie stawiać hipotezy badawcze i podejmuje pierwsze próby ich weryfikacji
	KP6_UW5	potrafi prawidłowo zaprojektować i przeprowadzić badanie, odpowiednio dobierając metodę i techniką badawczą w zależności od postawionego problemu
	KP6_UW6	potrafi rozstrzygać dylematy etyczne związane z pracą socjologa
	KP6_UW7	wykorzystuje zdobytą wiedzę do rozstrzygania dylematów pojawiających się w pracy zawodowej
	KP6_UW8	potrafi identyfikować problemy społeczne wybranej zbiorowości / grupy oraz analizować, oceniać i proponować ich rozwiązania
	KP6_UW9	potrafi, na podstawie posiadanej wiedzy, poprawnie analizować i interpretować teksty źródłowe
	KP6_UW10	potrafi zgromadzić/ pozyskać dane konieczne do analizy zjawisk i procesów społecznych.
	KP6_UW11	potrafi analizować zgromadzone dane ilościowe i jakościowe, również z wykorzystaniem specjalistycznego oprogramowania

P6S_UK	KP6_UK1	posiada umiejętności merytorycznego argumentowania z wykorzystaniem poglądów różnych autorów oraz formułowania wniosków w pracach naukowych (eseje, prace roczne, semestralne)
	KP6_UK2	potrafi przygotować ustną wypowiedź na zadany temat związany ze studiowaną problematyką z wykorzystaniem źródeł socjologicznych
	KP6_UK3	potrafi zaprezentować swój dorobek naukowy (egzamin dyplomowy)
	KP6_UK4	posługuje się językiem obcym na poziomie B2 Europejskiego Systemu Kształcenia Językowego
P6S_UO	KP6_UO1	potrafi przygotować raport z badań
	KP6_UO2	potrafi przygotować prezentację multimedialną
P6S_UU	KP6_UU1	potrafi w pracach pisemnych korzystać z różnych źródeł, potrafi rozpoznać różne typy źródeł, potrafi korzystać ze źródeł internetowych
	KP6_UU2	potrafi przygotować pracę dyplomową (licencjacką) z zakresu socjologii, przestrzegając reguł redakcyjnych i językowych oraz zasad warsztatowych
Kompetencje społeczne, absolwent jest gotów do:		
P6S_KK	KP6_KK1	ma świadomość zmian zachodzących w terminologii oraz w orientacjach metodologicznych w obrębie socjologii
	KP6_KK2	prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z wykorzystaniem różnorodnych źródeł wiedzy oraz odpowiednich metod badawczych
	KP6_KK3	wykazuje zdolność do krytycznego myślenia, ma świadomość konieczności wykazania się naukową rzetelnością oraz umiejętnością poprawnego argumentowania w sytuacji sporu naukowego lub światopoglądowego
P6S_KO	KP6_KO1	jest zdeterminowany w kierunku potrzeby udoskonalania swoich umiejętności społecznych

	KP6_KO2	jest otwarty na pracę w grupie, potrafiąc przyjmować w niej różne role. dostrzega potrzebę kreatywnego kierowania zespołem ludzkim
	KP6_KO3	ma świadomość konieczności planowania w czasie wykonywania poszczególnych zadań
	KP6_KO4	wykazuje aktywną postawę wobec możliwości uzupełniania swojej wiedzy, również w aspekcie nowoczesnych technologii
	KP6_KO5	ma świadomość swoich mocnych i słabych stron w kontekście funkcjonowania na rynku pracy
P6S_KR	KP6_KR1	jest świadomy problemów etycznych związanych z przeprowadzaniem badań socjologicznych
	KP6_KR2	dba o przestrzeganie przepisów prawa w odniesieniu do kwestii własności intelektualnej
	KP6_KR3	ma świadomość swojego wpływu na podmiot badania
	KP6_KR4	jest świadomy złożoności i wieloaspektowości życia społecznego oraz wrażliwy na zjawisko relatywizmu kulturowego

Efekty uczenia się dla studiów II stopnia

Symbol opisu charakterystyk drugiego stopnia PRK	Symbol efektu uczenia się	Opis efektu uczenia się
Wiedza, absolwent zna i rozumie:		
P7S_WG	KP7_WG1	potrafi samodzielnie definiować terminy socjologiczne
	KP7_WG2	ma pogłębioną wiedzę na temat specyfiki terminologii socjologicznej
	KP7_WG3	ma pogłębioną wiedzę na temat wieloparadygmatyczności w socjologii

KP7_WG4	ma rozszerzoną wiedzę na temat ujęć teoretycznych i paradygmatów badawczych dotyczących transformacji systemowej w Polsce oraz przemian współczesnego społeczeństwa polskiego
KP7_WG5	ma rozszerzoną wiedzę o różnych podejściach teoretycznych wyjaśniających istotę struktur społecznych i relacji między nimi
KP7_WG6	ma rozszerzoną wiedzę na temat roli i miejsca religii w społeczeństwie nowoczesnym
KP7_WG7	ma rozszerzoną wiedzę na temat funkcjonowania struktur politycznych w kontekście społeczeństwa wielokulturowego
KP7_WG8	ma wiedzę na temat zróżnicowania kulturowego i jego konsekwencji dla funkcjonowania struktur i instytucji społecznych
KP7_WG9	posiada rozszerzoną wiedzę na temat relacji komunikacji i mediów w nowoczesnym społeczeństwie w aspekcie socjologicznym, kulturowym, politycznym, ekonomicznym
KP7_WG10	ma pogłębioną wiedzę na temat procesów tworzenia się więzi narodowej i etnicznej, rozumie specyfikę tego rodzaju więzi
KP7_WG11	potrafi wytłumaczyć wpływ kultury na różnego typu więzi społeczne
KP7_WG12	ma poszerzoną wiedzę na temat przemian więzi społecznych i ich konsekwencji dla różnych zbiorowości społecznych
KP7_WG13	ma rozszerzoną wiedzę o współczesnych zagadnieniach psychologii społecznej
KP7_WG14	potrafi scharakteryzować w pogłębiony sposób teorie socjologiczne i psychologiczne dotyczące miejsca jednostki w strukturze społecznej, tożsamości jednostkowych i kolektywnych

	KP7_WG15	posiada pogłębioną wiedzę na temat teorii działania zbiorowego i ruchów społecznych
	KP7_WG16	posiada poszerzoną wiedzę na temat triangulacji metod badawczych
	KP7_WG17	ma rozszerzoną wiedzę na temat stosowalności poszczególnych metod badawczych i technik zbierania danych, zna ich ograniczenia
	KP7_WG18	ma pogłębioną wiedzę o przemianach struktur i instytucji społecznych w ujęciu historycznym
P7S_WK	KP7_WK1	posiada rozszerzoną wiedzę dotyczącą struktur społecznych w aspekcie społecznym i historycznym
	KP7_WK2	posiada pogłębioną wiedzę na temat struktur przestrzennych i zbiorowości je zamieszkujących. Rozumie ich specyfikę i dynamikę
	KP7_WK3	ma rozszerzoną wiedzę na temat funkcjonowania struktur ekonomicznych we współczesnym świecie i w polityce państw oraz na temat ważnych aktorów rynku ekonomicznego
	KP7_WK4	ma rozszerzoną wiedzę na temat funkcjonowania struktur politycznych w kontekście społeczeństwa obywatelskiego
	KP7_WK5	posiada pogłębioną wiedzę z zakresu zróżnicowania narodoetnicznego współczesnego świata zarówno w wymiarze globalnym, jak i lokalnym
	KP7_WK6	ma rozszerzoną wiedzę na temat przemian więzi religijnych w kontekście nowoczesności
	KP7_WK7	zna i rozumie podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego oraz konieczność zarządzania zasobami własności intelektualnej
	KP7_WK8	potrafi scharakteryzować i wyjaśniać strategie decyzyjne i ich następstwa: jednostek, grup i instytucji w odniesieniu do sfery rynku i własnej przyszłości

Umiejętności, absolwent potrafi:		
P7S_UW	KP7_UW1	potrafi tworzyć nowe typologie lub reinterpretować typologie istniejące w odniesieniu do współczesnych zjawisk społecznych
	KP7_UW2	potrafi dokonać analizy różnorodnych struktur społecznych z wykorzystaniem interdyscyplinarnej terminologii w zakresie nauk społecznych i humanistycznych
	KP7_UW3	potrafi dokonać krytycznej oceny danych.
	KP7_UW4	umie umiejętnie i w oparciu o merytoryczne argumenty dobrać metody badawcze i sposób analizy do konkretnych problemów socjologicznych.
	KP7_UW5	potrafi dokonać analizy danych przy wykorzystaniu zaawansowanych procedur statystycznych
	KP7_UW6	potrafi dokonać analizy danych jakościowych oraz ocenić ich wartość i ograniczenia w procesie badawczym
	KP7_UW7	potrafi formułować własne opinie, wyciągać wnioski z analizy
	KP7_UW8	potrafi samodzielnie stawiać hipotezy badawcze podejmuje próby ich falsyfikacji, krytycznie odnosi się do otrzymanych wniosków
	KP7_UW9	potrafi prognozować i modelować złożone procesy społeczne obejmujące zjawiska z różnych obszarów życia społecznego z wykorzystaniem zaawansowanych metod i narzędzi w zakresie socjologii
	KP7_UW10	umie samodzielnie postępować w sytuacji ambiwalencji norm, potrafi rozstrzygać dylematy etyczne związane z aktywnością zawodową
	KP7_UW11	potrafi ocenić konsekwencję przyjęcia poszczególnych rozwiązań problemów społecznych

	KP7_UW12	posiada umiejętność wykorzystania zdobytej wiedzy w różnych zakresach i formach, rozszerzoną o krytyczną analizę skuteczności i przydatności stosowanej wiedzy
	KP7_UW13	umie samodzielnie znaleźć rozwiązanie konkretnych problemów socjologicznych lub socjoekonomicznych w oparciu o posiadaną wiedzę teoretyczną i metodologiczną oraz potrafi wdrożyć sposób ich rozwiązania.
	KP7_UW14	posiada umiejętność rozumienia i analizowania zjawisk społecznych w powiązaniu ze współczesnymi teoriami socjologicznymi
	KP7_UW15	potrafi samodzielnie zaprojektować i zrealizować projekt badawczy, w sposób twórczy i krytyczny odnosząc się do metod i technik badawczych oraz powiązać go z zagadnieniami teoretycznymi
	KP7_UW16	potrafi w sposób twórczy łączyć ze sobą różne ujęcia teoretyczne i zagadnienia związane ze studiowaną problematyką, wykorzystując przy tym wiedzę z dyscyplin pokrewnych.
	KP7_UW17	potrafi posługiwać się technologiami i narzędziami informatycznymi do pozyskiwania informacji oraz wspomagania procesów poznawczych i komunikacyjnych
	KP7_UW18	potrafi się porozumiewać w języku obcym nowożytnym na poziomie B2+
P7S_UK	KP7_UK1	umie się krytycznie odnosić do konsekwencji zmian społecznych i kulturowych
	KP7_UK2	posiada rozszerzone umiejętności merytorycznego argumentowania z wykorzystaniem poglądów różnych autorów oraz formułowania wniosków w pracach naukowych (eseje, prace roczne, semestralne)
	KP7_UK3	potrafi przygotować ustną wypowiedź na zadany temat związany ze studiowaną problematyką z wykorzystaniem źródeł socjologicznych

	KP7_UK4	potrafi czytać ze zrozumieniem teksty socjologiczne w języku obcym
	KP7_UK5	potrafi sprawnie komunikować się w języku obcym z szerokim wykorzystaniem terminologii socjologicznej
P7S_UO	KP7_UO1	potrafi przygotować raport z prowadzonych przez siebie badań z szerokim wykorzystaniem odniesień do innych badań i publikacji naukowych
	KP7_UO2	potrafi przygotować prezentację multimedialną, potrafi prezentować wyniki badań w formie multimedialnej
P7S_UU	KP7_UU1	potrafi zaprezentować swój dorobek naukowy (egzamin dyplomowy)
	KP7_UU2	potrafi przygotować pracę dyplomową (magisterską) z zakresu socjologii, przestrzegając reguł redakcyjnych i językowych oraz zasad warsztatowych
Kompetencje społeczne, absolwent jest gotów do:		
P7S_KK	KP7_KK1	ma pogłębioną świadomość zmian zachodzących w terminologii, orientacjach teoretycznych oraz w metodologicznych w obrębie socjologii
	KP7_KK2	prawidłowo identyfikuje i rozstrzyga dylematy związane z wykorzystaniem różnorodnych źródeł wiedzy oraz odpowiednich metod badawczych
	KP7_KK3	potrafi krytycznie wykorzystywać źródła wiedzy
	KP7_KK4	jest otwarty na wykorzystanie wiedzy z innych dyscyplin naukowych w rozstrzyganiu problemów społecznych
P7S_KO	KP7_KO1	jest otwarty na przekazywanie swojej wiedzy
	KP7_KO2	jest otwarty na pracę w grupie, potrafiąc przyjmować w niej różne role i jest świadomy roli kreatywnego kierowania zespołem ludzkim

	KP7_KO3	ma świadomość konieczności planowania w czasie wykonywania poszczególnych zadań, również w ramach współpracy w grupie
	KP7_KO4	jest otwarty na współtworzenie społeczeństwa obywatelskiego
	KP7_KO5	ma pogłębioną świadomość znaczenia wiedzy socjologicznej w rozwiązywaniu problemów społecznych
	KP7_KO6	jest przygotowany do pełnienia funkcji współorganizatora przedsięwzięcia o charakterze ekonomicznym
	KP7_KO7	potrafi partycypować w planowaniu i przewidywaniu efektów ekonomicznych przedsięwzięć gospodarczych
P7S_KR	KP7_KR1	ma pogłębioną świadomość problemów etycznych związanych z przeprowadzaniem badań socjologicznych
	KP7_KR2	ma pogłębioną świadomość swojego wpływu na podmiot badania
	KP7_KR3	potrafi samodzielnie zintegrować wiedzę teoretyczną i praktyczną
	KP7_KR4	jest świadomy wielokierunkowych (zamierzonych i niezamierzonych) konsekwencji swoich działań
	KP7_KR5	ma świadomość znaczenia kompetencji językowych i konieczności korzystania z publikacji zagranicznych

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
Małgorzata Bieńkowska	dr hab., prof. UwB, Dyrektor Instytutu Socjologii UwB
Urszula Abłażewicz-Górnicka	dr, Zastępca Dyrektora Instytutu Socjologii UwB
Maciej Białous	dr, Zastępca Dyrektora Instytutu Socjologii UwB
Emilia Kramkowska	dr, Koordynator ds. sylabusów w Instytucie Socjologii UwB, Kierunkowy Zespół Dydaktyczny IS UwB
Agnieszka Karpińska	dr, Zespół ds. Jakości Kształcenia
Karolina Radłowska	dr, Pełnomocniczka ds. współpracy z zagranicą w Instytucie Socjologii
Łukasz Wołyniec	mgr, Zespół ds. Jakości Kształcenia
Justyna Łajewska	mgr, pracownik sekretariatu ds. studenckich IS UwB

Spis treści

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	3
Skład zespołu przygotowującego raport samooceny	3
Wskazówki ogólne do raportu samooceny	16
Prezentacja uczelni	17
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim	18
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	18
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	23
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	29
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	35
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	40
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	44
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	46
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	50
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	54
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	54
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	57
Część III. Załączniki	59
Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów	59
Załącznik nr 2. Wykaz materiałów uzupełniających	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Wskazówki ogólne do raportu samooceny

Raport samooceny przygotowywany przez uczelnię jest jednym z podstawowych źródeł informacji wykorzystywanych przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w procesie oceny programowej. Jego głównym celem jest prezentacja koncepcji i programu studiów, uwarunkowań jego realizacji oraz miejsca i roli kształcenia w otoczeniu społecznym i gospodarczym, w odniesieniu **do szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia** określonych w załączniku do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a także refleksja nad stopniem spełnienia tych kryteriów.

Istotnymi cechami raportu samooceny jest analityczne i auto-refleksyjne podejście do prezentowanych w nim treści oraz poparcie przedstawianych w raporcie aspektów programu studiów i jego realizacji specyficznymi przykładami stosowanych rozwiązań, ze szczególnym uwzględnieniem wyróżniających je cech oraz dobrych praktyk. Raport powinien być zwięzły. W części I jego objętość nie powinna przekraczać 40 000 znaków.

We wzorze raportu samooceny zawarte zostały wskazówki mówiące o tym, co warto rozważyć i do czego odnieść się w raporcie. Zwrócono w nich uwagę na te elementy, odpowiadające szczegółowym kryteriom oceny programowej i przyjętym standardom jakości, do których odniesienie się umożliwi dokonanie pełnej samooceny, a następnie przeprowadzenie rzetelnej oceny przez zespół oceniający PKA.

Wskazówek tych nie należy traktować jako obligatoryjnych dla uczelni przygotowującej raport samooceny. Uczelnia w samoocenie każdego kryterium ma prawo w pełni autonomicznie przedstawiać kluczowe czynniki uwiarygadniające jego spełnienie. Wyłącznym celem wskazówek jest pomoc w zrozumieniu istoty każdego z kryteriów, wskazanie informacji najważniejszych dla procesu oceny oraz zainspirowanie do formułowania pytań, na które warto poszukiwać odpowiedzi w procesie samooceny i opracowywania raportu, a także w celu doskonalenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku.

Należy pamiętać, że zgodnie z § 17 ust. 3 statutu PKA z dnia 13 grudnia 2018 r., Uczelnia powinna opublikować raport samooceny na swej stronie internetowej przed wizytacją zespołu oceniającego.

Prezentacja uczelni

Uniwersytet w Białymstoku (UwB) powstał 01 października 1997 r. Jak podaje strona internetowa uczelni (www.uwb.edu.pl), "Uniwersytet w Białymstoku jest największą uczelnią w północno-wschodniej Polsce, zarówno pod względem liczby pracowników i studentów, jak i oferowanych kierunków oraz form nauczania. Uczelnia zatrudnia obecnie ponad 1300 osób, w tym niemal 800 nauczycieli akademickich, którzy pracują w 9 wydziałach, 5 instytutach oraz filii w Wilnie. Uniwersytet kształci na studiach humanistycznych, społecznych oraz ścisłych i przyrodniczych ponad 9 tysięcy studentów, także na studiach doktoranckich i podyplomowych. Co roku realizuje kilkadziesiąt projektów naukowych, finansowanych z funduszy krajowych i zagranicznych. Jest regionalnym liderem w pozyskiwaniu grantów z Narodowego Centrum Nauki".

Uniwersytet jest otwarty na współpracę z zagranicą, m. in. uczestnicząc w europejskim programie edukacyjnym Erasmus+, współpracując z licznymi uczelniami partnerskimi z Europy, Azji oraz Ameryki. Uczelnia aktywnie uczestniczy również w przedsięwzięciach mających na celu wspieranie regionu. Na poszczególnych wydziałach prowadzone są badania oraz działania na rzecz jego rozwoju gospodarczo-społecznego.

Uniwersytet inwestuje także w infrastrukturę. Od 2014 roku nauki ścisłe i przyrodnicze mieszczą się w nowoczesnym kampusie. W ostatnim czasie powstał tam również budynek biblioteki uniwersyteckiej oraz obserwatorium astronomiczne z planetarium. W najbliższej przyszłości rozpocznie się rozbudowa kampusu mająca na celu przeniesienie w to miejsce jednostek należących do nauk społecznych i humanistycznych.

Instytut Socjologii jako samodzielna jednostka w strukturze Uniwersytetu funkcjonuje od 1 października 2019 roku. Wcześniej wchodził w skład Wydziału Historyczno-Socjologicznego, który w wyniku zmiany struktury Uniwersytetu podzielił się na Wydział Historii i Stosunków Międzynarodowych, Instytut Socjologii oraz Instytut Filozofii.

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

1.1. Powiązanie koncepcji kształcenia z misją i głównymi celami strategicznymi uczelni

Koncepcja kształcenia na kierunku socjologia jest zgodna z Misją i Strategią Rozwoju Uniwersytetu w Białymstoku, określonymi w dokumencie "Strategia Rozwoju Uniwersytetu w Białymstoku na lata 2014-2024" (dostęp: <https://bip.uwb.edu.pl/uwb/misja-i-strategia-rozwo-1/8175,Misja-i-strategia-rozwoju.html>). Warto zwrócić uwagę na szczególnie związek działań Instytutu Socjologii z elementami misji zapisanymi jako „poznawanie i wzbogacanie dziedzictwa kulturowego regionu” oraz „wnoszenie trwałego wkładu w naukowe poznanie świata i rozwiązywanie jego istotnych współczesnych problemów”. Istotną część kadry Instytutu prowadzi bowiem badania związane z regionem, szczególnie w kontekście socjologii pogranicza, migracji oraz zróżnicowania kulturowego. Ich wiedza i kompetencje przekładają się na konstrukcję programów studiów oraz treści przekazywane podczas kursów (takich jak np. Socjologia narodu, Przemiany współczesnego społeczeństwa polskiego, Pogranicza narodowe i cywilizacyjne we współczesnym świecie) lub podczas seminariów dyplomowych. Nieprzypadkowo też, od wielu lat absolwenci socjologii współtworzą lokalne elity intelektualne, biorąc czynny udział w tworzeniu i ochronie kultury regionu jako przedstawiciele samorządów, instytucji kultury, mediów czy organizacji pozarządowych.

Proces kształcenia w Instytucie Socjologii odzwierciedla także kluczowe cele strategii Uniwersytetu w Białymstoku związane z doskonaleniem jakości i oferty kształcenia na wszystkich poziomach studiów. Podejmowane działania obejmują zarówno bieżące monitorowanie realizacji programu kształcenia, wprowadzanie bądź aktualizowanie wewnętrznych procedur dotyczących procesu dydaktycznego oraz rozwijanie w tym zakresie współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. W Instytucie Socjologii funkcjonuje Zespół ds. Jakości Kształcenia, którego działanie reguluje Uchwała nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia zasad działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w Uniwersytecie w Białymstoku z późn. zm. Wspomniany Zespół został powołany w roku 2019 przez Dyrektora Instytutu Socjologii (wcześniej przedstawiciele Instytutu Socjologii uczestniczyli w pracach Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia w ramach Wydziału Historyczno-Socjologicznego). Przewodniczący Zespołu wchodzi w skład Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Kompetencje omawianego Zespołu przedstawione są szerzej w punkcie 10.1. Skład Zespołu zawiera załącznik A.

Od roku akademickiego 2019/2020 Instytut Socjologii uczestniczy w kształceniu doktorantów w ramach Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych. Równolegle kontynuowane jest kształcenie w ramach studiów doktoranckich studentów, którzy rozpoczęli studia przed rokiem akademickim 2019/2020. Podejmowane są działania, których celem jest zwiększenie zainteresowania studentów z zagranicy odbywaniem części studiów na UwB m.in. poprzez poszerzenie oferty Erasmus+ w Instytucie Socjologii. Organizacja procesu kształcenia w Instytucie Socjologii uwzględnia potrzeby różnych grup studentów, w tym osób z niepełnosprawnościami.

1.2. Cechy charakterystyczne koncepcji kształcenia na kierunku socjologia wraz z wykorzystanymi wzorcami

Koncepcja kształcenia na studiach socjologicznych jest konsekwentnie realizowana od wielu lat. Jednocześnie w programach studiów następują zmiany, które mają zapewnić optymalizację treści kształcenia oraz dostosowywanie ich do nowych sytuacji, np. związanych z wyzwaniami rynku pracy lub rozwojem technologii informacyjnych. Stabilne pozostaje natomiast podporządkowanie programów ogólnym założeniom koncepcji kształcenia. Wśród nich należy zwrócić uwagę na:

a) Rzetelne przygotowanie studentów do refleksji teoretycznej w obrębie socjologii ogólnej oraz istotnych subdyscyplin socjologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem tradycyjnych dla ośrodka obszarów refleksji badawczej (punkt d.).

b) Teoretyczne i praktyczne przygotowanie studentów do prowadzenia działalności naukowej, przede wszystkim projektowania i realizacji badań społecznych.

c) Rozwijanie wśród studentów kompetencji miękkich (np. komunikacyjnych, autoprezentacyjnych, zarządzania małą grupą, związanych z pracą projektową), rozszerzających im następnie możliwości sprawnego odnalezienia się na rynku pracy. Realizowane jest to przede wszystkim poprzez położenie dużego nacisku na zajęcia laboratoryjne, prowadzone metodą warsztatową, ukierunkowane na rozwój praktycznych umiejętności. Zajęcia te prowadzone są w małych grupach, zazwyczaj liczących około 12 osób.

d) Przygotowanie studentów do prowadzenia działalności naukowej i zawodowej w regionie, poprzez szczególne zwrócenie uwagi w programie studiów na kwestie związane z socjologią pogranicza, zróżnicowaniem kulturowym, migracjami itp.

e) Umożliwienie studentom wyboru określonych przedmiotów, nie tylko w formie pojedynczych kursów fakultatywnych, ale również tzw. modułów praktycznych, czyli bloków przedmiotów powiązanych ze sobą tematycznie i zorientowanych jednocześnie na rozwój wiedzy oraz umiejętności praktycznych. Na poziomie studiów I stopnia studenci realizują dwa moduły praktyczne (po jednym na drugim i trzecim roku studiów) obejmujące cztery przedmioty. Jeden z nich realizowany jest w języku angielskim, co pozwala studentom na poszerzenie kompetencji językowych (przede wszystkim znajomości słownictwa specjalistycznego) w wybranym przez nich obszarze. Na studiach II stopnia studenci realizują jeden moduł laboratoryjny obejmujący trzy przedmioty i skupiony wokół praktycznych umiejętności realizacji badań. Wybrane przedmioty w ramach modułu mogą być realizowane w języku angielskim.

f) Istotnym elementem koncepcji kształcenia na II stopniu studiów socjologicznych jest umożliwienie studentom wyboru specjalizacji. Zajęcia specjalizacyjne są realizowane na drugim roku II stopnia. Prowadzone są przez kadrę etatowych pracowników Instytutu Socjologii przy wsparciu ekspertów zewnętrznych, przede wszystkim praktyków (przedstawicieli instytucji publicznych, sektora prywatnego, organizacji pozarządowych). Oferta specjalizacji dostosowywana jest do potrzeb i oczekiwań studentów. Obecnie obejmuje ona cztery możliwości do wyboru: badanie opinii i zachowań rynkowych, coaching z elementami psychologii społecznej, komunikacja i socjologia kognitywna, nowe praktyki kulturowe.

Plany dalszego rozwoju kierunku są zgodne ze Strategią Uniwersytetu w Białymstoku, a szczególnie z celami dotyczącymi umiędzynarodowienia procesu kształcenia oraz studiów interdyscyplinarnych. Na poziomie studiów I stopnia planowane jest przygotowanie oferty studiów w języku angielskim. Na poziomie studiów II stopnia – zwiększenie możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia oraz poszerzenie oferty przedmiotów z zakresu socjologii kognitywnej, ściśle powiązanych z badaniami realizowanymi w Zakładzie Socjologii Poznawczej Instytutu Socjologii. W perspektywie 3-4 lat możliwa będzie znacząca poprawa warunków infrastrukturalnych w związku z decyzją o przeniesieniu Instytutu Socjologii do nowego budynku w kampusie Uniwersytetu w Białymstoku.

Organizacja studiów jest zgodna z polityką jakości UwB. Przy tworzeniu programów studiów jednostka czerpie wzorce z doświadczeń wypracowanych na uczelni. W trakcie posiedzeń Senackiej Komisji ds. Kształcenia, w której uczestniczy przedstawiciel Instytutu Socjologii, omawiane są propozycje zmian i wprowadzane na Uniwersytecie w Białymstoku rozwiązania dotyczące kwestii dydaktycznych. W ramach Komisji prezentowane są także sprawozdania z ogólnopolskich sympozjów i konferencji oraz zapewniany jest bieżący dostęp do aktualnych aktów prawnych dotyczących dydaktyki. Przedstawiciel Instytutu Socjologii uczestniczy także w pracach Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia.

Pracownicy Instytutu Socjologii odpowiedzialni za organizację dydaktyki uczestniczą w szkoleniach i sympozjach organizowanych przez Polską Komisję Akredytacyjną (ostatnio m.in. Forum Jakości 2021). Ponadto, dobre praktyki dotyczące programów studiów pozyskiwane są poprzez platformy służące wymianie doświadczeń w ramach dyscypliny naukowej, takiej jak np. Konferencje Instytutów Socjologii, oraz udział w projektach, jak np. w szerzej opisanym w punkcie 4.1. "Fostering Competencies Development in Belarusian Higher Education (FOSTERC)", który umożliwił przedstawicielom kierunku pozyskanie wiedzy na temat rozwiązań dydaktycznych i organizacyjnych stosowanych przez uczelnie zagraniczne, m. in. w Finlandii, Hiszpanii, Litwie.

1.3. Związek kształcenia z prowadzoną w uczelni działalnością naukową

Instytut Socjologii UwB działa jako samodzielna jednostka od 2019 r., rok wcześniej - jako część Wydziału Historyczno-Socjologicznego - utrzymał kategorię naukową A, przyznaną przez Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych. Dokonania naukowe kadry zostaną opisane szerzej w dalszej części Raportu, przede wszystkim w punkcie 4.1. W tym miejscu należy zaznaczyć, iż powiązanie procesu kształcenia z badaniami naukowymi prowadzonymi przez pracowników Instytutu Socjologii oraz rozwój kompetencji badawczych studentów realizowany jest m. in. poprzez:

- Możliwość odbycia studenckich praktyk zawodowych na studiach I stopnia w formie udziału w badaniach realizowanych przez pracowników Instytutu Socjologii lub w zorganizowanych praktykach studenckich - projektach badawczych realizowanych przez poszczególne zakłady Instytutu Socjologii UwB (w ostatnich latach realizowano projekty pod kierunkiem prof. Janusza Muchy i dr. Macieja Białousa).
- Czynny lub bierny udział w konferencjach organizowanych przez Instytut Socjologii oraz inne ośrodki akademickie. W ostatnich latach studenci socjologii brali udział m. in. w konferencjach „Małe miasta - codzienność” (2018, IS UwB); „Oblicza dużego miasta: instytucje, organizacje, procesy” (2018, IS UwB); „Wielokulturowość polskich miast. Teoria, praktyka, polityka” (2020, UW), IX Transdyscyplinarne Seminarium Badań Jakościowych (7-9.06.2021 r. IS UwB oraz WNoE, UwB); „Relations on the Borderlands: Old and New Inhabitants” (2021, IS UwB, Lithuanian Culture Research Institute i Ośrodkiem „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów”).
- Wprowadzanie elementów badań własnych pracowników (publikacji, danych badawczych) do treści poszczególnych kursów.
- Umożliwienie studentom realizacji samodzielnych projektów badawczych na różnych etapach kształcenia, szczególnie w ramach zajęć seminaryjnych. Należy przy tym zwrócić uwagę, iż program studiów zarówno na pierwszym jak i drugim stopniu zawiera szereg kursów (w tym w formie zajęć laboratoryjnych) rozwijających kompetencje badawcze studentów. Na studiach I stopnia są to przede wszystkim: Statystyka, Metody statystyczne w socjologii, Metody ilościowe, Metody jakościowe, SPSS, Analiza danych zastanych. Na studiach II stopnia: Metodologia nauk społecznych, przedmioty badawcze realizowane w formie modułów laboratoryjnych do wyboru oraz wybrane kursy w ramach oferowanych specjalizacji (w tym szczególnie specjalizacji „Badania opinii i zachowań rynkowych”).

- Umożliwienie studentom uczestniczenia w zajęciach fakultatywnych, ukierunkowanych na rozwój specjalistycznych kompetencji badawczych w wybranych obszarach badań związanych z zainteresowaniami i aktywnością naukową kadry (przykłady kursów oferowanych w ostatnich latach: Realizacja badań z zakresu socjologii filmu, Etnografia performatywna i teatr partycypacyjny, Praktyczna analiza dyskursu internetowego, Praktyczne wykorzystanie Big Data w pracy socjologa). Pełną ofertę zajęć fakultatywnych na rok akademicki 2021/2022 na kierunku socjologia, na studiach I i II stopnia zawiera załącznik B.

Włączanie studentów w prace badawcze, czy konferencje naukowe ma później swoje odzwierciedlenie w rekrutacji do Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych UWB - aktywność zwiększa ich szanse w procesie rekrutacyjnym. Dla przykładu, dwie studentki uczestniczące w poprzednich latach w pracach badawczych związanych z grantami realizowanymi przez dr. hab. Konrada Talmonta-Kamińskiego są aktualnie doktorantkami w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych UWB.

1.4. Zgodność koncepcji kształcenia z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy

Jednym z fundamentów środowiska socjologicznego, czy szerzej, środowiska nauk społecznych na Uniwersytecie w Białymstoku jest zainteresowanie kluczowymi dla regionu kwestiami pogranicza, zróżnicowania kulturowego, czy migracji. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w programie studiów i treściach kształcenia (m. in. w przedmiotach wspomnianych w punkcie 1.1.), przez co absolwenci studiów socjologicznych mają kompetencje do podejmowania pracy w sektorze publicznym (jednostkach samorządu terytorialnego, instytucjach kultury) czy organizacjach pozarządowych. Ważnym elementem kształcenia na poziomie studiów I stopnia jest również rozwój kompetencji społecznych studentów (przede wszystkim poprzez udział w zajęciach laboratoryjnych). Należą do nich treści kształcenia związane m. in. z efektywnym uczeniem się, kreatywnością, skuteczną pracą w zespole, podejścia *design thinking* itd., które stanowią dziś ważny atut na rynku pracy.

Oferowane na II stopniu studiów specjalizacje umożliwiają studentom wybór ścieżki zajęć, które pozwalają nabyć zróżnicowaną wiedzę i kompetencje potrzebne w podejmowaniu pracy w różnych sektorach (np. firmach badawczych, mediach, instytucjach kultury). Na tego rodzaju zajęcia regularnie zapraszani są specjaliści-praktycy, zarówno z sektora publicznego i organizacji pozarządowych, jak i prywatnych przedsiębiorstw.

Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni uczestniczą również w procesie doskonalenia koncepcji kształcenia, podejmując działania w ramach zespołów funkcjonujących w Instytucie Socjologii. Mogą oni proponować zmiany oraz opiniować projekty nowych programów studiów. Wykaz zespołów oraz ich skład zawiera załącznik A. Kompetencje zespołów są przedstawione w dalszej części Raportu, w pkt. 6.1. (Rada Konsultacyjna), pkt. 10.1. (Zespół ds. Jakości Kształcenia) i pkt. 10.2. (Kierunkowy Zespół Dydaktyczny).

1.5. Sylwetka absolwenta

Pełne informacje dotyczące sylwetek absolwentów socjologii I i II stopnia znaleźć można na stronie rekrutacji UWB (<https://irk.uwb.edu.pl>). Syntetycznie ujmując, ważnym atutem studiów na kierunku socjologia jest szeroki zakres przedmiotów, który umożliwia studentom rozwijanie wielu różnych zainteresowań. Program nakierowany jest nie tylko na zgłębianie wiedzy specjalistycznej oraz umiejętności realizacji badań opinii i badań marketingowych, ale również ćwiczenie tzw. umiejętności miękkich, m. in. na pogłębianie samodzielności i refleksyjności, komunikatywności, autoprezentacji,

umiejętności zarządzania zespołem, wyczerpania (wrażliwości) na kwestie społeczne. W związku z tym, absolwenci i absolwentki socjologii chętnie zatrudniani są na stanowiskach związanych z nowymi mediami i tradycyjnym dziennikarstwem (m. in. kluczowe media regionalne: Radio Białystok, TVP Białystok, tytuły Polska Press) w sektorze kreatywnym/kultury, firmach z branży ICT, w instytucjach publicznych, ośrodkach badań opinii i badań marketingowych, działach PR i HR korporacji i organizacjach pozarządowych. Przykładowe profile niektórych absolwentów można znaleźć na stronie: <https://soc.uwb.edu.pl/pl/absolwenci>.

1.6. Kluczowe kierunkowe efekty uczenia się

W punkcie 1.2. Raportu zwrócono uwagę na cechy charakterystyczne koncepcji kształcenia na kierunku socjologia. Koncepcja ta znajduje swoje odzwierciedlenie w wielu aspektach funkcjonowania Instytutu, m. in. w opisanej w dalszej części wewnętrznej strukturze i polityce kadrowej, w ogólnej konstrukcji programu studiów, merytorycznych treściach przedmiotów oraz przypisanych im efektów uczenia się.

Należy uznać - ujmując syntetycznie - że kluczowe z punktu procesu dydaktycznego jest: a) rzetelne przygotowanie studentów do refleksji teoretycznej w obrębie socjologii ogólnej oraz istotnych subdyscyplin socjologicznych; b) teoretyczne i praktyczne przygotowanie studentów do prowadzenia działalności naukowej, przede wszystkim projektowania i realizacji badań społecznych; c) rozwijanie wśród studentów kompetencji miękkich (np. komunikacyjnych, autoprezentacyjnych, zarządzania małą grupą, związanych z pracą projektową), d) przygotowanie studentów do prowadzenia działalności naukowej i zawodowej w regionie, poprzez szczególne zwrócenie uwagi w programie studiów na kwestie związane z socjologią pogranicza, zróżnicowaniem kulturowym, migracjami itp. Uważamy, że efekty uczenia się przypisane do obowiązujących programów studiów dobrze oddają te założenia.

Tabela poniżej przedstawia efekty uczenia się dla każdego z czterech wymienionych powyżej obszarów na obu stopniach studiów socjologicznych, które można uznać za kluczowe.

Obszar	Kluczowe efekty na I stopniu	Kluczowe efekty na II stopniu
A	KP6_WG1, KP6_WG2, KP6_WG3, KP6_WG4, KP6_WG6, KP6_WG7, KP6_WG10, KP6_WG19, KP6_UW1, KP6_UW2	KP7_WG1, KP7_WG3, KP7_WG4, KP7_WK1
B	KP6_WG14, KP6_WG15, KP6_UW4, KP6_UW5, KP6_UW10, KP6_UW11, KP6_UO1,	KP7_WG16, KP7_UW2, KP7_UW4, KP7_UW8, KP7_UW9, KP7_UW15, KP7_UO1
C	KP6_UW7, KP6_UK1, KP6_KK3	KP7_UK2, KP7_KO1, KP7_KO2, KP7_KO4
D	KP6_WG11, KP6_WK3, KP6_KR4	KP7_WG8, KP7_WG10, KP7_WG11, KP7_WG14, KP7_WK5

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

2.1. Dobór kluczowych treści kształcenia

Odnosząc się do koncepcji kształcenia opisanej powyżej, warto zwrócić uwagę na dobór treści kształcenia w kilku kluczowych obszarach.

Na I stopniu studiów, w zakresie przygotowania do refleksji teoretycznej w obrębie socjologii ogólnej oraz istotnych subdyscyplin socjologicznych kluczowy dla studentów 1 roku I stopnia jest całoroczny przedmiot Wstęp do socjologii (30 godz. wykładów, 60 godz. ćwiczeń). W kolejnych semestrach studenci uczestniczą w zajęciach dotyczących teorii oraz innych subdyscyplin socjologicznych. W programie studiów są one zaszeregowane przede wszystkim do grup zajęć: Socjologia organizacji i instytucji, Makrostruktury, Procesy grupowe, Socjologia kultury, Historia myśli socjologicznej. Przedmioty i grupy zajęć są ułożone w taki sposób, aby studenci mogli wykorzystywać podczas nich kompetencje uzyskane podczas wcześniejszych, już ukończonych kursów.

W zakresie teoretycznego i praktycznego przygotowania studentów do prowadzenia działalności naukowej kluczowe są przedmioty z grupy zajęć: Moduł metodologiczno-logiczny (Statystyka, Metody statystyczne w socjologii, Metody ilościowe, Metody jakościowe, SPSS, Wprowadzenie do logiki, Analiza danych zastanych). Wspomagane są one przez zajęcia z grupy: Technologie informacyjne, które w dużej mierze nakierowane są na wiedzę i umiejętności możliwe do wykorzystania w pracy socjologa. Zajęcia te rozłożone są w większości na pierwszych dwóch latach studiów tak, aby studenci trzeciego roku, przygotowujący prace dyplomowe, mogli wykorzystać nabyte kompetencje badawcze.

W zakresie rozwijania wśród studentów kompetencji miękkich należy zwrócić uwagę przede wszystkim na grupę zajęć: Rozwój praktycznych umiejętności (Warsztaty efektywnego uczenia się, Warsztaty komunikacji i autoprezentacji, Pisanie akademickie) oraz inne przedmioty, w tym lektorat z języka obcego. Są one w większości zaplanowane na I roku, dzięki czemu studenci zyskują na początku studiów ważny "narzędziownik", z którego mogą korzystać w następnych latach.

W zakresie przygotowania studentów do prowadzenia działalności naukowej i zawodowej w regionie, (poprzez poruszanie kwestii związanych z socjologią pogranicza, zróżnicowaniem kulturowym, migracjami), należy zwrócić uwagę przede wszystkim na grupę zajęć: Zmiana społeczna oraz treści innych przedmiotów, np. Socjologia narodu.

Pula przedmiotów odnoszących się do tych obszarów różni się w poszczególnych rocznikach, ze względu na fakt, że studenci mogą wybierać pojedyncze przedmioty fakultatywne oraz składające się z czterech przedmiotów moduły praktyczne. Ich oferta w dużej mierze koresponduje z wyżej wymienionymi obszarami.

Na II stopniu studiów, w zakresie przygotowania do refleksji teoretycznej w obrębie socjologii istotne są przedmioty z grup zajęć: Socjologia teoretyczna oraz Filozofia, kognitywistyka i Socjologia wiedzy.

W zakresie teoretycznego i praktycznego przygotowania studentów do prowadzenia działalności naukowej kluczowe są przedmioty Metodologia nauk społecznych oraz zajęcia w ramach modułów praktycznych do wyboru, których celem jest z założenia nabywanie zróżnicowanych kompetencji badawczych.

W zakresie rozwijania wśród studentów kompetencji miękkich należy zwrócić uwagę przede wszystkim na grupę zajęć rozwijających kompetencje językowe (Grupa zajęć: Język obcy) oraz przedmiot Social media - warsztaty.

W zakresie przygotowania studentów do prowadzenia działalności naukowej i zawodowej w regionie, (poprzez poruszanie kwestii związanych z socjologią pogranicza, zróżnicowaniem kulturowym, migracjami), należy zwrócić uwagę przede wszystkim na przedmiot: Pogranicza narodowe i cywilizacyjne we współczesnym świecie oraz kursy z grupy zajęć Współczesne społeczeństwo polskie (Zróżnicowanie społeczne, Problemy modernizacyjne współczesnego społeczeństwa polskiego).

Nacisk na poszczególne obszary w kontekście całego cyklu studiów różni się znacznie, w zależności od wyborów realizowanych na drugim roku II stopnia specjalizacji. Dla przykładu wybór specjalizacji Komunikacja i socjologia kognitywna rozwija głównie obszary A i C; Coaching z elementami psychologii społecznej obszar C; Badanie opinii i zachowań rynkowych obszar B; Nowe praktyki kulturowe obszary A, C i D.

Ogólnie rzecz biorąc, treści kształcenia realizowane w ramach poszczególnych przedmiotów przewidzianych programem studiów na kierunku socjologia, uwzględniają zarówno efekty uczenia się przypisane do danego przedmiotu, jak też aktualny stan wiedzy naukowej oraz działania badawcze pracowników Instytutu. Analizując sylabusy poszczególnych przedmiotów możemy zauważyć, że treści omawiane w ramach specjalistycznych przedmiotów, takich jak np. Antropologia społeczna, Socjologia migracji, czy Socjologia narodu, korespondują z obszarami naukowej eksploracji osób prowadzących, zaś do spisu literatury podstawowej oraz uzupełniającej, włączono pozycje pracowników Instytutu zajmujących się daną tematyką.

2.2. Dobór metod kształcenia i ich cechy wyróżniające

Metody kształcenia i formy zajęć realizowane na kierunku socjologia są ściśle powiązane ze specyfiką realizowanych przedmiotów. Dla przykładu, większość zajęć teoretycznych lub z zakresu subdyscyplin socjologicznych realizowanych jest w formie wykładów i ćwiczeń, podczas gdy w przypadku zajęć metodologicznych oraz innych przedmiotów rozwijających umiejętności praktyczne często wykorzystuje się formę laboratoriów i metody warsztatowe, angażujące oraz motywujące studentów do aktywnego uczestnictwa w zajęciach. Nierzadko, jednym z warunków zaliczenia takich przedmiotów jest przygotowanie przez studentów projektu (indywidualnego lub grupowego), wystąpienia lub prezentacji, dzięki czemu mogą oni rozwijać konkretne umiejętności czy kompetencje społeczne. Formy realizacji przedmiotów są również okresowo optymalizowane na podstawie informacji pozyskiwanych w ramach ewaluacji realizacji zajęć lub na wniosek prowadzących.

Wykorzystywane formy zajęć to: wykłady, ćwiczenia, laboratoria, konwersatoria, proseminaria i semina licencjackie oraz magisterskie. Metody kształcenia, po które sięgają prowadzący, w dużej mierze zdeterminowane są poprzez określone na poziomie Uniwersytetu (Zarządzeniem nr 24 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 9 kwietnia 2020 r. w sprawie liczebności grup studenckich) minimalne liczebności grup studenckich dla poszczególnych form zajęć. Wynoszą one aktualnie dla: a) ćwiczeń – co najmniej 20 osób; b) konwersatoriów – co najmniej 20 osób; c) zajęć terenowych – co najmniej 15 osób; d) zajęć laboratoryjnych – co najmniej 12 osób; e) lektoratów języków obcych – co najmniej 20 osób (w przypadku niespełnienia tego wymogu dopuszcza się możliwość łączenia grup na tych samych poziomach kształcenia językowego); f) proseminariów i seminariów – ok. 10 osób (wymagana jest zgoda rektora).

Do typowych metod kształcenia należą: a) wykłady – przekaz ustny, prezentacje multimedialne, materiały audiowizualne; b) ćwiczenia/konwersatoria – praca na podstawie literatury naukowej lub materiałów źródłowych (np. dane badawcze), dyskusje, zadania wykonywane w podgrupach;

c) laboratoria – metody pracy warsztatowej, np. burza mózgów, elementy projektowania lub realizacji badań, kształcenie w ramach cyklu Kolba.

W przypadku zajęć przygotowujących studentów do prowadzenia działalności naukowej lub innych zajęć praktycznych wykorzystywane są zasoby pracowni komputerowej. Studenci mają więc możliwość praktycznego opanowania najważniejszych typów oprogramowania wykorzystywanego w badaniach socjologicznych (np. programu do analizy statystycznej – SPSS, programów z rodziny CAQDAS, arkusza kalkulacyjnego Excel). Warto również zwrócić uwagę, że w ostatnim czasie do programu studiów wprowadzono więcej przedmiotów, w których studenci nabędą kompetencje informacyjno-komunikacyjne (laboratoria: Systemy informacji przestrzennej oraz Wizualizacja danych).

Studenci mają również możliwość aktywnego rozwijania kompetencji językowych (języka angielskiego) w kontekście naukowym i zawodowym. Służą temu zarówno zajęcia obowiązkowe lektoraty oraz przedmioty Socjologia po angielsku- warsztat specjalistyczny (na studiach I st.) i Analiza tekstów socjologicznych w języku angielskim - warsztat specjalistyczny (na studiach II st.) jak również oferowane zajęcia do wyboru (w ramach modułów praktycznych lub jako pojedyncze kursy).

2.3. Metody i techniki kształcenia na odległość

W okresie ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 całość zadań dydaktycznych prowadzona była przy pomocy metod i technik kształcenia na odległość, zgodnie z zarządzeniami Rektora UwB (Zarządzenie nr 91 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 16 października 2020 r. w sprawie prowadzenia zajęć dydaktycznych, weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się oraz przeprowadzania egzaminów dyplomowych w roku akademickim 2020/2021 w Uniwersytecie w Białymstoku). W roku akademickim 2020/2021 podstawowym narzędziem dydaktycznym obowiązującym na Uniwersytecie w Białymstoku (zgodnie z Komunikatem nr 35 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 20 października 2020 r. w sprawie wskazania platformy do prowadzenia zajęć dydaktycznych, konsultacji, weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się oraz przeprowadzania egzaminów dyplomowych w formie zdalnej w semestrze zimowym roku akademickiego 2020/2021) była platforma edukacyjna BlackBoard, prowadzący mieli również możliwość korzystania z platformy MS Teams. Wspomniane platformy dydaktyczne umożliwiały realizację zajęć w czasie rzeczywistym, zapewniając możliwość komunikacji dwustronnej między studentami i prowadzącymi, pozwalały także na umieszczanie materiałów dydaktycznych zapewniając wysoki standard realizacji zajęć w formie asynchronicznej. Pracownicy Instytutu Socjologii uczestniczyli w szkoleniach z obsługi platform do realizacji zajęć w formie zdalnej, co pozwoliło na optymalizację działań dydaktycznych. Studenci mieli możliwość skorzystać z samouczka w zakresie obsługi platformy dostępnego na stronie <https://blackboard.uwb.edu.pl/>

Zakres wykorzystywanych narzędzi oraz sposoby weryfikacji efektów uczenia się na odległość były przedmiotem sprawozdań przedkładanych przez wszystkich pracowników Dyrektorowi Instytutu. Prowadzony był również bieżący monitoring realizacji zajęć w formie zdalnej (ankiety kierowane do studentów, spotkania z samorządem studenckim, spotkania z kadrą dydaktyczną).

W związku z procedurą przetargową Uniwersytetu w Białymstoku, podstawowym narzędziem kształcenia na odległość od roku akademickiego 2021/2022 będzie platforma e-learningowa EduPortal. W związku z tą zmianą, pracownicy otrzymali ofertę szkoleniową przygotowaną dla całego Uniwersytetu, z której mogli skorzystać latem 2021 roku. Następne cykle szkoleń zaplanowane są w ostatnim tygodniu września 2021 r.

We wcześniejszych latach niektórzy pracownicy Instytutu przeszli szkolenia z obsługi platformy BlackBoard, co pozwalało im prowadzić wybrane kursy w trybie *blended learning*. Obecnie część kadry dydaktycznej podtrzymuje zainteresowanie częściowym prowadzeniem zajęć zdalnych bez

względu na ograniczenia związane z reżimem sanitarnym. Instytut Socjologii będzie dawał takie możliwości prowadzenia zajęć w zgodzie z przepisami wyższego rzędu i w oparciu o opracowane z góry scenariusze pracy.

2.4. Dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów

Możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia (Indywidualna Organizacja Studiów, Indywidualny Program Studiów) wyznacza Regulamin Studiów Uniwersytetu w Białymstoku (dostępny na stronie: <https://bip.uwb.edu.pl/uwb/studia-i-studenci/regulamin-studiow/12324,Regulamin-studiow-Uniwersytetu-w-Bialymstoku.html>).

Instytut Socjologii stale współpracuje z uniwersyteckim Pełnomocnikiem ds. Osób z Niepełnosprawnościami w zakresie wdrażania rozwiązań odpowiadających szczególnym potrzebom osób z niepełnosprawnościami. Pracownicy Instytutu, w szczególności osoby odpowiedzialne za obsługę studentów (w tym koordynujące system wsparcia studentów) uczestniczą w szkoleniach związanych ze zwiększeniem dostępności oraz pracą z osobami z niepełnosprawnościami (w okresie 2019-2021 wzięty w nich udział cztery osoby).

W roku akademickim 2018/2019 zorganizowano trening antydyskryminacyjny, w którym uczestniczyli studenci socjologii pierwszego roku studiów II stopnia.

W roku akademickim 2020/2021 pracownicy mieli możliwość uczestnictwa w szkoleniach świadomościowych i specjalistycznych poświęconych zwiększaniu dostępności uczelni dla osób z niepełnosprawnościami, organizowanych w ramach programu "Nowoczesny Uniwersytet dostępny dla wszystkich" (realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój). W czerwcu 2021 roku wzięty w nich udział dwie osoby, kolejne będą miały możliwość udziału w jesiennej edycji szkoleń.

W roku akademickim 2020/2021 Instytut Socjologii uczestniczył w przygotowywaniu uczelnianego wniosku w ramach konkursu NCBiR "Kadra dydaktyczna dla projektowania uniwersalnego", którego celem jest przeszkolenie pracowników z zakresu projektowania uniwersalnego oraz w przyszłości wprowadzenie do programu studiów rozwiązań dydaktycznych i zajęć ukierunkowanych na projektowanie uniwersalne (wniosek jest w trakcie oceny).

2.5. Harmonogram realizacji studiów

Organizacja roku akademickiego ogłaszana jest zarządzeniem Rektora UwB. Wyszczególnia ono okresy zajęć dydaktycznych, dni wolnych, sesji egzaminacyjnych itd. Organizacja roku akademickiego w Instytucie Socjologii dostosowana jest do ram określonych zarządzeniami Rektora.

Wszystkie zajęcia umieszczone w programie studiów wymagają zarówno bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia (np. doktorantów prowadzących zajęcia w ramach praktyk dydaktycznych, zewnętrznych ekspertów zaproszonych do prowadzenia zajęć) jak i pracy własnej studentów (przygotowanie do zajęć, literatura, zadawane prace pisemne, przygotowanie do zaliczeń i egzaminów). Przed 2020 rokiem niektórzy prowadzący przeszli szkolenia umożliwiające im prowadzenie części kursów w trybie zdalnym w formule *blended learning* na platformie e-learningowej BlackBoard. Konieczność przestawienia się na zdalne nauczanie w związku z ograniczeniami związanymi z pandemią COVID-19 sprawiła, że w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020 zajęcia zaczęły być realizowane w trybie zdalnym. Można mówić wówczas o pewnym okresie przejściowym, kiedy część zajęć nie była jeszcze realizowana w czasie

rzeczywistym w trybie wideokonferencyjnym, konieczne było bowiem dostosowanie infrastruktury oraz przeszkolenie kadry i studentów do pracy w takim trybie. W roku akademickim 2020/2021 zajęcia zdalne były – co do zasady – prowadzone w czasie rzeczywistym.

Rozkład zajęć jest opracowywany i udostępniany przed rozpoczęciem danego semestru na stronie internetowej Instytutu Socjologii (<https://soc.uwb.edu.pl/pl/dzial-plikow-91299/category/36-rozkłady-zajec-r-a-2020-2021>) oraz w siedzibie Instytutu. Podczas prowadzenia zajęć zdalnych prowadzący mogli z góry zaprogramować terminy zajęć na platformie BlackBoard, harmonogramy zostały również wprowadzone odgórnie na platformie MS Teams. Zajęcia odbywały się w 1,5-godzinnych jednostkach pomiędzy godziną 8:00, a godziną 20:00, przy czym większość z nich pomiędzy 8:00 a 16:30. Od roku akademickiego 2020/2021 ze względu na sytuację związaną z pandemią COVID-19 wydłużono przerwy między jednostkami dydaktycznymi z 10 do 15 minut. Od roku akademickiego 2021/2022 zaproponowano nową siatkę jednostek dydaktycznych, której celem jest ograniczenie liczby zajęć prowadzonych późnym popołudniem.

Stałym elementem harmonogramu są dyżury pracowników, którzy pozostają do dyspozycji studentów w zakresie nie mniejszym niż godzina dydaktyczna w tygodniu. Przed zmianami w kształceniu wynikającymi z zawieszenia zajęć w formie stacjonarnej, praktyką w Instytucie Socjologii było wyznaczanie konsultacji w wymiarze 2 godzin dydaktycznych (1,5 godziny zegarowej) w tygodniu. Informacje dotyczące terminów dyżurów są publikowane w systemie USOS oraz w budynku Instytutu, na tabliczkach poszczególnych Zakładów. W okresie nauki zdalnej również dyżury przeprowadzane były w trybie zdalnym, a informacja o terminach konsultacji została dodatkowo umieszczona na stronie internetowej Instytutu.

Istotnym elementem harmonogramu jest termin publikacji sylabusów przedmiotów, które są wprowadzane do systemu USOS przez prowadzących nie później niż na 14 dni przed rozpoczęciem zajęć. Informacje organizacyjne, związane z treściami kształcenia oraz metodami i kryteriami oceniania są również najczęściej przekazywane studentom podczas pierwszych zajęć w semestrze.

Rejestracja studentów na zajęcia fakultatywne odbywa się w terminach wyznaczonych ogólną organizacją roku akademickiego lub innymi przepisami, np. zarządzeniami Rektora, z wykorzystaniem narzędzi informatycznych Uniwersytetu (system USOS lub Ankieter) lub w trybie bezpośrednim. Zaliczenia i egzaminy przeprowadzane są również w zgodzie z ogólną organizacją roku akademickiego (zaliczenia przed rozpoczęciem właściwej sesji egzaminacyjnej, egzaminy w okresie sesji).

Program studiów jest skonstruowany w taki sposób, aby realizacja przedmiotów w kolejnych semestrach umożliwiała stopniowe pogłębianie wiedzy socjologicznej, na co zwrócono już uwagę w punkcie 2.1.

Pierwszy rok studiów I stopnia poświęcony jest w dużej mierze kluczowym przedmiotom wprowadzającym oraz zajęciom laboratoryjnym, mającym na celu efektywne wdrożenie studentów do pracy na poziomie szkoły wyższej. Kluczowe przedmioty metodologiczne prowadzone są na dwóch pierwszych latach studiów, przedmioty teoretyczne i z zakresu subdyscyplin socjologicznych przede wszystkim na drugim i trzecim roku. W trakcie kolejnych semestrów nauki studenci zdobywają również wiedzę, kompetencje i umiejętności techniczne niezbędne do przygotowania pracy dyplomowej, w szczególności realizując treści kształcenia w ramach takich zajęć, jak: Etyka zawodowa i ochrona własności intelektualnej, Pisanie akademickie, Wizualizacja danych, przedmiotów w ramach modułu metodologiczno-logicznego oraz proseminarium.

W przypadku studiów II stopnia, pierwszy rok poświęcony jest raczej pogłębieniu wiedzy teoretycznej z zakresu socjologii (czy - szerzej - nauk społecznych) oraz kompetencji metodologicznych studentów, natomiast drugi rok studiów poświęcony jest przede wszystkim realizacji zajęć specjalizacyjnych, które zależą od wyboru studentów oraz seminarium magisterskiemu, przygotowującemu studentów do napisania pracy dyplomowej.

Obowiązujący harmonogram realizacji programu studiów ma na celu zapewnienie możliwie równomiernego rozłożenia nakładu czasu pracy studentów, z uwzględnieniem specyfiki pracy i wymagań związanych z przygotowaniem pracy dyplomowej (licencjackiej i magisterskiej).

2.6. Formy zajęć i liczebności grup studenckich

Na I stopniu studiów socjologicznych ogółem zaplanowano 2250 godzin dydaktycznych. W tej liczbie 690 godzin wykładów (30,7%), 795 godzin ćwiczeń (35,3%), 525 godzin laboratoriów (23,4%), 120 godzin lektoratów (5,3%) oraz 120 godzin seminariów i proseminariów (5,3%).

Na II stopniu studiów socjologicznych ogółem zaplanowano 1026 godzin dydaktycznych. W tej liczbie 208 godzin wykładów (20,3%), 211 godzin ćwiczeń (20,5%), 76 godzin konwersatoriów (7,5%), 350 godzin laboratoriów (34,2%), 30 godzin lektoratów (2,9%), 150 godzin seminariów (14,6%).

Liczebności grup studenckich określone są na podstawie liczebności poszczególnych roczników oraz ustalanych na poziomie Uniwersytetu minimalnych liczebności grup dla poszczególnych form zajęć. Wynoszą one aktualnie dla: a) ćwiczeń – co najmniej 20 osób; b) konwersatoriów – co najmniej 20 osób; c) zajęć terenowych – co najmniej 15 osób; d) zajęć laboratoryjnych – co najmniej 12 osób; e) lektoratów języków obcych – co najmniej 20 osób (w przypadku niespełnienia tego wymogu dopuszcza się możliwość łączenia grup na tych samych poziomach kształcenia językowego); f) proseminariów i seminariów – ok. 10 osób (wymagana jest zgoda rektora).

2.7. Program i organizacja praktyk zawodowych

Szczegółowe informacje dotyczące praktyk zawodowych można znaleźć na stronie internetowej Instytutu Socjologii (<https://soc.uwb.edu.pl/pl/dla-studentow-2/praktyki-studenckie/regulamin-praktyk-studenckich>). Praktyki zawodowe studentów socjologii realizowane są w zgodzie z Zarządzeniem Rektora nr 95 z dn. 4 listopada 2020 r. w sprawie praktyk zawodowych realizowanych od roku akademickiego 2020/2021.

Regulamin praktyk (Załącznik C) zaznacza, iż każdy student studiów pierwszego stopnia na kierunku Socjologia jest zobowiązany do odbycia praktyki zawodowej w wymiarze nie krótszym niż 3 tygodnie, obejmującym nie mniej niż 45 godzin. Studenci odbywają praktyki w ciągu drugiego roku studiów. Praktyki powinny odbywać się w okresie wakacyjnym bądź w innym terminie, pod warunkiem, że nie koliduje to z organizacją procesu kształcenia. Miejsca praktyk mogą być organizowane na trzy sposoby: a) poprzez zawarcie umowy pomiędzy Uniwersytetem w Białymstoku a pracodawcą (w tym przypadku o odpowiedzialności miejsca na praktykę decyduje opiekun praktyk oraz Dyrektor Instytutu); b) poprzez udział w badaniach realizowanych przez pracowników Instytutu Socjologii UwB; c) poprzez udział w zorganizowanych, grupowych praktykach studenckich (projekt badawczy realizowany przez poszczególne Zakłady Instytutu Socjologii UwB).

Zakres zadań wykonywanych przez praktykanta powinien zostać opisany w Karcie Praktykanta. Organizator praktyki (lub osoba upoważniona przez organizatora) formułuje opinię i ocenia przebieg praktyki oraz realizację zadań objętych jej programem według kryteriów zawartych w karcie praktykanta. Ponadto, po zakończeniu praktyki zawodowej opiekun praktyk jest zobowiązany do zebrania opinii studentów na temat odbytych praktyk zawodowych. Uzyskanie opinii odbywa się poprzez przeprowadzenie anonimowych ankiet oceny praktyki zawodowej, których wyniki przekazywane są Zespołowi ds. jakości kształcenia i uwzględniane w corocznym sprawozdaniu z działania systemu zapewniania jakości kształcenia w Instytucie Socjologii UwB.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

3.1. Wymagania stawiane kandydatom i warunki rekrutacji

Rekrutacja na studia odbywa się drogą elektroniczną, poprzez stronę internetową <https://irk.uwb.edu.pl>, zgodnie z obowiązującymi na UwB standardami rekrutacyjnymi. Na kierunek Socjologia przyjmuje się osoby spełniające warunki rekrutacji ujęte w Uchwale rekrutacyjnej podejmowanej przez Radę Naukową Instytutu Socjologii, a następnie zatwierdzonej przez Senat Uniwersytetu w Białymstoku. Warunki rekrutacji są także precyzyjnie opisane na wyżej wymienionej stronie.

Podstawą kwalifikacji na stacjonarne 3-letnie studia I stopnia jest wynik egzaminu maturalnego z jednego przedmiotu do wyboru spośród następujących: historia, język obcy nowożytny, język polski, wiedza o społeczeństwie – poziom podstawowy lub rozszerzony.

Laureaci i finaliści następujących olimpiad stopnia centralnego oraz laureaci konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich uzyskują podczas postępowania w sprawie przyjęcia na studia maksymalną liczbę punktów: Olimpiada Filozoficzna, Olimpiada Historyczna, Olimpiada Wiedzy o Prawach Człowieka w Świecie Współczesnym, Olimpiada Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym, Olimpiada Wiedzy o III RP, Olimpiada Wiedzy o Unii Europejskiej, Olimpiada Wiedzy o Mediach, Ogólnopolska Olimpiada Wiedzy o Społeczeństwie, Ogólnopolska Olimpiada Wiedzy Historycznej, Olimpiada Wiedzy o Filmie i Komunikacji Społecznej.

Podstawą kwalifikacji na stacjonarne 2-letnie studia II stopnia jest ocena na dyplomie ukończenia studiów pierwszego stopnia (studiów drugiego stopnia albo jednolitych studiów magisterskich) na kierunkach należących do jednej z dziedzin nauk: humanistycznych, społecznych, ścisłych i przyrodniczych, nauk medycznych i nauk o zdrowiu, sztuki oraz średnia arytmetyczna ocen ze studiów.

W 2021 roku podjęto zmianę kryteriów kwalifikacji studentów na studia II stopnia, które obowiązywać będą od roku akademickiego 2022/2023. Od tego czasu podstawą kwalifikacji będzie ocena na dyplomie ukończenia studiów pierwszego stopnia (studiów drugiego stopnia albo jednolitych studiów magisterskich) na kierunkach należących do dziedzin nauk humanistycznych, nauk społecznych, nauk teologicznych, sztuki oraz dziedzin nauk inżynieryjno-technologicznych (dyscyplina: architektura i urbanistyka), nauk medycznych i nauk o zdrowiu (dyscyplina: nauki o zdrowiu) oraz średnia arytmetyczna ocen ze studiów.

3.2. Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni lub poza systemem studiów

W przypadku zasad, warunków i trybów uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej Instytut Socjologii opiera się na zasadach wyznaczonych przez Regulamin Studiów Uniwersytetu w Białymstoku, w szczególności jego Rozdział 6.

W przypadku zasad, warunków i trybów uznawania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów, Instytut Socjologii opiera się na zasadach wyznaczonych przez

Regulamin Studiów Uniwersytetu w Białymstoku oraz Uchwałę Senatu UwB nr 2541 z dnia 13 września 2019 r. w sprawie określenia sposobu potwierdzenia efektów uczenia się w Uniwersytecie w Białymstoku. Jak dotąd w Instytucie Socjologii nie aplikowały osoby z wykorzystaniem takiej procedury.

3.3. Sposoby i narzędzia monitorowania i oceny postępów studentów

Monitorowanie postępów studentów jest prowadzone systematycznie, w cyklu semestralnym, poprzez narzędzia systemu USOS i inne dane przetwarzane przez Sekretariat ds. studenckich (dziekanat), a także na podstawie informacji płynących od prowadzących zajęcia.

Rezultaty monitorowania postępów są ważnym elementem wpływającym m. in. na korekty programu studiów (np. przeniesienie przedmiotu na inny semestr), sylabusów poszczególnych przedmiotów czy obsady prowadzących zajęcia. Zaobserwowane nieprawidłowości w postępach pracy poszczególnych studentów (np. nadmierne absencje, brak zaliczeń) są analizowane indywidualnie, najczęściej w porozumieniu między studentem, dziekanatem, opiekunem roku, zastępcą dyrektora ds. studenckich oraz prowadzącymi zajęcia, a w uzasadnionych przypadkach również w porozumieniu z Pełnomocnikiem ds. Osób z Niepełnosprawnościami. Celem nadrzędnym w takich przypadkach jest umożliwienie studentom dalszych postępów w nauce i możliwość ukończenia studiów.

Zjawiskiem obserwowanym od lat jest różnica pomiędzy liczbą osób przyjętych na studia (I i II stopnia), a liczbą osób uzyskujących zaliczenie roku. Dotyczy to przede wszystkim pierwszego roku na obu stopniach i nie jest wyłącznie wynikiem niezaliczenia sesji egzaminacyjnych (w wielu przypadkach tacy studenci nawet do niej nie przystępują). Jest to zresztą zjawisko obserwowane nie tylko na studiach socjologicznych, a jego wyjaśnienia szuka się m. in. w fakcie, że dla pewnej grupy studentów istotniejsze od faktycznego podjęcia studiów jest czasowe, formalne uzyskanie statusu studenta. Aby ograniczyć tego typu niekorzystne zjawiska wprowadzono w ostatnich latach korekty programu studiów na I stopniu, a obecnie opracowuje się zmiany na poziomie sylabusów konkretnych przedmiotów. Celem jest, aby zajęcia na pierwszym roku stanowiły jednocześnie mocne wprowadzenie do treści oferowanych na późniejszych latach, będąc jednocześnie jak najbardziej atrakcyjne dla młodych ludzi rozpoczynających studia. Semestr letni roku akademickiego 2019/2020 oraz rok akademicki 2020/2021 były nietypowe ze względu na prowadzenie zajęć w trybie zdalnym i inne zmiany spowodowane pandemią COVID-19, jednak wydaje się, że w tym czasie częściowo udało się ograniczyć negatywne zjawisko opisane wyżej. Wciąż pozostaje ono jednak ważnym wyzwaniem dla Instytutu na najbliższe lata.

3.4. Ogólne zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się

Celem Instytutu Socjologii jest, aby zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się były obiektywne i rzetelne.

Zasady dla poszczególnych przedmiotów zawarte są w sylabusach udostępnianych w systemie USOS. W wielu przypadkach prowadzący zajęcia przygotowują również skrócone zasady zaliczenia i oceniania, które prezentują na pierwszych zajęciach i przekazują studentom.

Zasady te różnią się, przede wszystkim w zależności od formy przedmiotu, wymiaru godzin i treści kształcenia. W przypadku wykładów najczęściej są to zaliczenia i egzaminy pisemne lub ustne – formy pozwalające na zweryfikowanie przede wszystkim efektów uczenia się odnoszących się do zdobytej wiedzy. W przypadku innych rodzajów zajęć (np. ćwiczenia, konwersatoria, laboratoria) często wykorzystywane sposoby oceniania umożliwiają ocenę wiedzy (np. testy, kolokwia pisemne, referaty

i prezentacje, aktywny udział w zajęciach), umiejętności (np. projekty badawcze, eseje) i kompetencji społecznych (np. prace grupowe, projekty semestralne). Prowadzący poszczególne zajęcia są zobowiązani do archiwizowania pisemnych lub cyfrowych prac studentów, na podstawie których weryfikuje się efekty uczenia się. W roku akademickim 2020/2021 Kierunkowy Zespół Dydaktyczny przeprowadził wnikliwą analizę sylabusów wszystkich przedmiotów realizowanych w danym cyklu dydaktycznym i jeśli zawierały one niepełne informacje dotyczące możliwości osiągnięcia efektów uczenia się, do poszczególnych pracowników wysłano szczegółowe instrukcje dotyczące konieczności uzupełniania występujących braków. Co więcej, Kierunkowy Zespół Dydaktyczny wypracował dokładny instruktaż dotyczący sposobu przygotowywania sylabusów przedmiotów, stanowiący wsparcie, z którego powinni korzystać pracownicy Instytutu, przygotowując sylabusy przed rozpoczęciem kolejnych semestrów.

Studenci mogą ustosunkowywać się do zasad sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się poprzez system USOS, w anonimowych ankietach ewaluacyjnych przedmiotów. Znajdują się tam kryteria: obiektywność oceniania oraz jasność kryteriów zaliczeniowych. Studentom przysługuje też prawo wglądu do prac zaliczeniowych lub egzaminacyjnych (także w przypadku zajęć i zaliczeń realizowanych w formie zdalnej) oraz zgłoszenia ewentualnych zastrzeżeń zgodnie z zasadami ujętymi w Regulaminie studiów UwB (paragraf 24).

Wszystkie oceny studentów są dokumentowane w systemie USOS, a aplikacja mobilna umożliwia studentom łatwy i szybki dostęp do informacji w tym zakresie, wysyłając powiadomienia o każdej nowej ocenie przypisanej do konkretnego studenta lub studentki.

3.5. Dobór metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się

Metody sprawdzania i oceniania efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych w dużej mierze wynikają z określonych w programie studiów form poszczególnych zajęć. Następnie są precyzowane przez prowadzących i określane szczegółowo w sylabusach przedmiotów publikowanych w systemie USOS i omawianych z reguły na pierwszych zajęciach ze studentami.

Dobór metod sprawdzania i oceniania efektów jest więc najczęściej podyktowany formą przedmiotu, ustalonymi efektami uczenia się dla przedmiotu, jego wymiarem godzinowym oraz konkretnymi treściami kształcenia. Do popularnych metod w przypadku ćwiczeń i laboratoriów należą m. in. bieżąca obserwacja pracy (np. aktywność podczas dyskusji, przygotowanie do zajęć, krótki sprawdzian - tzw. "wejściówka", realizacja zadań warsztatowych), ocena referatów lub projektów grupowych, ocena prac pisemnych (np. kolokwium, testów, esejów zaliczeniowych, projektów badawczych, raportów badawczych). Na zajęciach realizowanych w formie wykładu są to najczęściej zaliczenia w formie pracy pisemnej (kolokwium, esej) oraz egzaminy pisemne i ustne, zgodnie z ogólną formą zaliczenia określoną przez program studiów.

Przykładowym rozwiązaniem stosowanym w Instytucie Socjologii, a dotyczącym powiązań metod sprawdzania i oceniania stopnia realizacji efektów uczenia się odnoszących się do działalności naukowej w zakresie dyscypliny, jest praktyka recenzowania prac dyplomowych, przez osoby będące specjalistami z danego obszaru. Dyrekcja Instytutu, zatwierdzając tematy prac dyplomowych na studiach I i II stopnia dokłada starań, aby recenzentami poszczególnych prac byli pracownicy Instytutu, którzy dzięki posiadanej wiedzy, mogą dokonać rzetelnej, merytorycznej oceny przygotowanej pracy, uwzględniając aktualny stan wiedzy w danym obszarze oraz własne doświadczenie badawcze. Dzięki takiemu podejściu absolwent kierunku może uzyskać wiedzę i wskazówki dotyczące potencjalnej dalszej pracy w zakresie interesującego go zagadnienia.

3.6. Zasady, warunki i tryb dyplomowania

Zasady, warunki i tryb dyplomowania są zgodne z Regulaminem studiów UwB oraz wewnętrznymi regulacjami obowiązującymi w Instytucie Socjologii, wynikającymi z programu studiów oraz dokumentów uchwalonych przez Radę Instytutu Socjologii, odrębnie dla studiów I i II st. (Załącznik D). Studia I i II stopnia kończą się przygotowaniem pracy dyplomowej i egzaminem dyplomowym. Tematy prac dyplomowych są zatwierdzane dyrekcją Instytutu w porozumieniu z promotorami prac. Promotorami i recenzentami prac dyplomowych są samodzielni pracownicy IS oraz pracownicy posiadający stopień naukowy doktora po uzyskaniu zgody Rady Instytutu Socjologii.

3.7. Rodzaje i tematyka prac etapowych i egzaminacyjnych

Prace etapowe i egzaminacyjne mają umożliwić prowadzącym rzetelną ocenę osiągnięcia ustalonych programem sylabusu efektów uczenia się. Prace powstające podczas ćwiczeń lub laboratoriów mają najczęściej charakter śródsesyjny lub realizowane są na zakończenie kursu, przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej. Pisemne prace egzaminacyjne są realizowane w okresie sesji.

Konkretne rodzaje oraz tematyka prac i projektów związana jest przede wszystkim z formą przedmiotu, jego zakresem godzinowym, treściami kształcenia i efektami uczenia się. Oczekiwania wobec studentów przygotowujących prace i projekty publikowane są w sylabusach przedmiotów oraz przekazywane przez prowadzących podczas zajęć. Na etapie przygotowywania prac i projektów studenci mogą zazwyczaj korzystać ze wsparcia prowadzących w formie konsultacji na dyżurach (terminy których publikowane są w systemie USOS, przekazywane studentom bezpośrednio oraz umieszczone w siedzibie Instytutu).

W przypadku zajęć poświęconych metodom badawczym dominują prace, w ramach których studenci mogą trenować swoje umiejętności i kompetencje projektowania i realizacji badań (takich jak opracowanie projektów badawczych, przygotowanie konkretnych narzędzi badawczych, np. dyspozycji indywidualnego wywiadu pogłębionego; realizacja elementów badania, np. przeprowadzenie indywidualnego wywiadu pogłębionego, analiza danych badawczych, wizualizacja danych itp.)

W przypadku zajęć poświęconych teorii lub subdyscyplinom socjologicznym dominują kolokwia oraz prace problemowe, które wymagają od studentów wykazania się zarówno wiedzą, jak i umiejętnościami doboru i weryfikacji źródeł, krytycznego myślenia, syntetycznego formułowania wniosków i innymi, w zależności od efektów uczenia się dla danego przedmiotu.

3.8. Rodzaje, tematyka i metodyka prac dyplomowych

Metodyka pisania pracy dyplomowej (licencjackiej lub magisterskiej) zakłada: określenie obszaru zainteresowań studentów i przypisanie ich do odpowiednich grup seminaryjnych, określenie celu i precyzyjnego tematu pracy, analizę zastanej literatury przedmiotu, zaprojektowanie i przeprowadzenie badań własnych, analizę badań własnych, napisanie pracy z zadaniem o wszystkie wymogi techniczne i redakcyjne.

Praca licencjacka przygotowывается jest na trzecim roku studiów pierwszego stopnia. Promotorem pracy może być samodzielny pracownik naukowy lub pracownik posiadający stopień naukowy doktora (po uzyskaniu zgody Rady Naukowej Instytutu Socjologii). Na drugim roku studiów (semestr 4.) studenci uczestniczą w zajęciach proseminaryjnych, a na trzecim roku w seminarium licencjackim

obejmującym cały rok akademicki (30 godz. w semestrze 5., 60 godz. w semestrze 6.). Podczas indywidualnej pracy z promotorem studenci przygotowują pracę licencjacką, zgodnie z ustaloną wcześniej metodyką pracy i harmonogramem. Kluczowe informacje związane z powstawaniem pracy znajdują się w sylabusach przedmiotów oraz innych dokumentach regulujących standardy prac dyplomowych (dostępne na stronie internetowej Instytutu: <https://soc.uwb.edu.pl/pl/dzial-plikow-91299/category/24-standardy-pracy-i-egzaminu-dyplomowego-na-studiach-i-i-ii-stopnia>). Ich treści przekazywane są również studentom przez prowadzących.

Praca licencjacka powinna mieć charakter projektu badawczego, rozszerzonego o przegląd literatury związanej z tematem oraz analizę zastanych danych. Autor pracy licencjackiej powinien wykazać się umiejętnościami: a) samodzielnego opisanie problemu będącego tematem pracy w oparciu o literaturę naukową; b) samodzielnego formułowania problemów badawczych, uzasadnienia proponowanych hipotez oraz stworzenia narzędzi do badań; c) samodzielnego wykonania badań empirycznych i opracowania ich wyników. Struktura pracy, technika sporządzania przypisów i bibliografii powinna odpowiadać ogólnym wymogom stawianym pracom naukowym. Wykorzystanie literatury powinno być wykazane w odsyłaczach i bibliografii, przy czym powinna to być literatura wykraczająca poza podstawowe pozycje podręcznikowe. Niedopuszczalne jest opieranie dużych części pracy na jednej pozycji literaturowej, wkład własny pracy studenta musi być wyraźnie widoczny.

Temat pracy licencjackiej powinien zostać zatwierdzony nie później niż z dniem rozpoczęcia ostatniego semestru studiów. W dniu 17 stycznia 2020 r. Rada Naukowa Instytutu podjęła uchwałę w sprawie ustalenia sposobu zatwierdzania oraz warunków dokonywania zmian tematów prac dyplomowych na kierunku studiów socjologia. Ustalenie lub zmiana tematu pracy dyplomowej jest podejmowana wspólnie przez promotora i studenta oraz wymaga zatwierdzenia przez promotora oraz Dyrektora Instytutu Socjologii.

Praca magisterska przygotowywana jest na pierwszym i drugim roku studiów drugiego stopnia. Promotorem pracy może być samodzielny pracownik naukowy lub pracownik posiadający stopień naukowy doktora (po uzyskaniu zgody Rady Naukowej Instytutu Socjologii). Seminarium magisterskie trwa 150 godzin, odbywa się na I i II roku studiów II stopnia (po 30 godz. w semestrach 1-3., 60 godz. w semestrze 4.).

Praca magisterska powinna mieć charakter projektu badawczego, rozszerzonego o przegląd literatury związanej z tematem oraz analizą danych zastanych. Tematy prac magisterskich mogą być formułowane tylko w taki sposób, aby ich opracowanie wymagało wykorzystania wiedzy i umiejętności nabytych na studiach II stopnia. Autor pracy magisterskiej powinien wykazać się umiejętnościami: a) samodzielnego opisanie problemu będącego tematem pracy w oparciu o literaturę naukową; b) samodzielnego formułowania problemów badawczych, uzasadnienia proponowanych hipotez oraz stworzenia narzędzi do badań; c) samodzielnego wykonania badań empirycznych i opracowania ich wyników.

Struktura pracy, technika sporządzania przypisów i bibliografii powinna odpowiadać ogólnym wymogom stawianym pracom naukowym. Wykorzystanie literatury powinno być wykazane w odsyłaczach i bibliografii, przy czym powinna to być literatura wykraczająca poza podstawowe pozycje podręcznikowe. Niedopuszczalne jest opieranie dużych części pracy na jednej pozycji literaturowej, wkład własny pracy studenta musi być wyraźnie widoczny. Ponadto, Autor pracy magisterskiej powinien odwołać się także do literatury obcojęzycznej.

Temat pracy magisterskiej powinien zostać zatwierdzony nie później, niż z dniem rozpoczęcia ostatniego semestru studiów. Recenzent pracy jest wyznaczany przez dyrekcję Instytutu Socjologii.

Prace dyplomowe oceniane są zgodnie z obowiązującymi przepisami wyższego rzędu. Ocenie podlegają: a) zgodność treści pracy z tematem pracy; b) układ pracy, struktura podziału treści, kolejność rozdziałów, kompletność tez; c) zawartość merytoryczna; d) to, czy i w jakim zakresie praca

stanowi nowe ujęcie problemu; e) dobór i wykorzystanie źródeł; f) strona formalna pracy (poprawność języka, spis rzeczy, odsyłacze itp.).

3.9. Sposoby dokumentowania efektów uczenia się osiągniętych przez studentów

Kadra dydaktyczna jest zobowiązana do archiwizacji pisemnych prac etapowych dokumentujących efekty uczenia się osiągnięte przez studentów, w tym obecności studentów na zajęciach obowiązkowych. Służą do tego zarówno prace pisemne (np. wejściówki, prace zaliczeniowe, semestralne, egzaminy pisemne), jak też listy obecności sprawdzane podczas zajęć. Również podczas pracy zdalnej, platformy wykorzystywane w procesie kształcenia, np. BlackBoard Collaborate (moduł wideokonferencyjny), dawały możliwość generowania raportów zawierających informację na temat liczby uczestników sesji, czy dokładnego czasu ich obecności, co służyło jako narzędzie monitorowania obecności studentów podczas zajęć.

Zarządzenie nr 18 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 11 sierpnia 2011 roku w sprawie prowadzenia w Uniwersytecie w Białymstoku dokumentacji przebiegu studiów z wykorzystaniem Uniwersyteckiego Systemu Obsługi Studentów zobowiązuje pracowników do przechowywania dokumentacji dotyczącej przebiegu egzaminu lub zaliczenia przez okres 1 roku. Zgodnie z Decyzją nr 1/2020 Dyrektor Instytutu Socjologii ewidencję zaliczeń i egzaminów w formie elektronicznej (elektroniczne formy zadań, esejów, projektów, testów itp.) przechowuje się przez 2 lata od terminu zaliczenia lub egzaminu.

Od roku akademickiego 2019/2020 zgodnie z Zarządzeniem nr 51 Rektora UwB z dnia 18 czerwca 2020 roku prace dyplomowe przechowywane są wyłącznie w formie elektronicznej. Protokoły egzaminów dyplomowych, wraz z kopią dyplomów i suplementów są przechowywane i archiwizowane w indywidualnych teczkach osobowych studentów.

3.10. Monitoring losów absolwentów w kontekście przydatności efektów uczenia się na rynku pracy

Monitoring losów absolwentów prowadzony jest zarówno poprzez badania Biura Karier Uniwersytetu w Białymstoku, których wyniki są udostępniane pracownikom Instytutu oraz badania Zespołu ds. Jakości Kształcenia, który kieruje ankiety do pracodawców. Wyniki badania Zespołu publikowane są cyklicznie w raportach jakości kształcenia. Dane przydatne w monitoringu pozyskuje się również innymi kanałami, w tym nieformalnymi, długoletnią praktyką jest bowiem korzystanie ze wsparcia absolwentów, m. in. jako prowadzących lub współprowadzących zajęcia praktyczne, członków rady konsultacyjnej lub jako osób przekazujących studentom informacje o możliwych do podjęcia atrakcyjnych ścieżkach kariery.

W przypadku studiów na kierunku socjologia istnieją dwie podstawowe bariery monitorowania losów absolwentów w odniesieniu do efektów uczenia się. Po pierwsze, absolwenci socjologii podejmują pracę w bardzo zróżnicowanych przedsiębiorstwach, organizacjach lub instytucjach, wymagających od pracowników szerokiego wachlarza różnych umiejętności i kompetencji. Duży rozstrzał utrudnia wyciąganie uogólnionych wniosków. Po drugie, dość częstym wyborem podejmowanym przez absolwentów I stopnia studiów na kierunku socjologia (podobnie jak na wielu innych kierunkach na Uniwersytecie w Białymstoku), są przenosiny do większego ośrodka miejskiego, przede wszystkim Warszawy, aby jednocześnie kontynuować naukę oraz pracować. Wynika to ze stosunkowo ograniczonego lokalnego rynku pracy. W odniesieniu do części absolwentów z tej grupy trudniej jest monitorować ich dalsze losy, zarówno poprzez narzędzia diagnostyczne Biura Karier, Zespołu ds. Jakości kształcenia, jak i kanały nieformalne.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

4.1. Liczba, struktura kwalifikacji, dorobek naukowy nauczycieli akademickich oraz zasady obsady zajęć

Instytut Socjologii we wrześniu 2021 roku liczył 34 pracowników naukowo-dydaktycznych. W tej liczbie znajduje się dwóch profesorów zwyczajnych (prof. dr hab. Janusz Mucha, prof. dr hab. Piotr Gliński - aktualnie na urlopie bezpłatnym); siedmioro profesorów uczelni (dr hab. Małgorzata A. Bieńkowska, prof. UwB, dr hab. Walter Żelazny, prof. UwB, dr hab. Jan Poleszczuk, prof. UwB, dr hab. Barbara Cieślińska, prof. UwB, dr hab. Konrad Talmont-Kamiński, prof. UwB, dr hab. Daniel Boćkowski, prof. UwB, dr hab. Mariusz Zemło, prof. UwB); dwadzieścioro adiunktów (dr Maja Biernacka, dr Katarzyna Niziołek, dr Katarzyna Winiecka, dr Emilia Kramkowska, dr Agnieszka Karpińska, dr Maciej Białous, dr Urszula Abłażewicz-Górnicka, dr Alicja Zawistowska-Sadowska, dr Małgorzata Dziekońska, dr Ewa Dąbrowska-Prokopowska, dr Małgorzata Skowrońska, dr Aleksandra Porankiewicz-Żukowska, dr Karolina Radłowska, dr Sławomir Bartnicki, dr Kamil Goryń, dr Maciej Krzywosz, dr Anna Leszczuk-Fiedziukiewicz, dr Wojciech Wądołowski, dr Piotr Laskowski, dr Łukasz Kiszkiel) czworo asystentów (dr Jakub Barszczewski, mgr Paweł Chyc, mgr Karolina Ferreira-Fernandes, mgr Łukasz Wołyniec). Jedna osoba jest zatrudniona na stanowisku starszego wykładowcy (dr Katarzyna Sztop-Rutkowska).

Struktura Instytutu Socjologii odzwierciedla zainteresowania naukowe pracowników. Aktualnie Instytut podzielony jest na pięć Zakładów. Są to: Zakład Socjologii Kultury, Zakład Socjologii Poznawczej, Zakład Socjologii Polityki i Bezpieczeństwa, Zakład Socjologii Wiedzy i Edukacji, Zakład Socjologii Organizacji i Instytucji. Ponadto w ramach Instytutu działają wyodrębnione podmioty: Pracownia Sztuki Społecznej, oraz Laboratorium Terra Diversa.

Pracownia Sztuki Społecznej jest otwartym i interdyscyplinarnym przedsięwzięciem o charakterze badawczym, edukacyjnym, kulturalnym i społecznym. Poprzez sztukę społeczną rozumie się tutaj aktywność społeczno-obywatelską, w ramach której zarówno artyści, jak i nie-artyści (badacze społeczni, animatorzy kultury, aktywiści, edukatorzy, liderzy lokalni), posługują się sztuką w celu rozpoznawania potrzeb społecznych i inicjowania zmiany społecznej. Pracownia powstała w 2014 roku przy Fundacji Uniwersytetu w Białymstoku. Od kwietnia 2018 roku funkcjonuje w strukturze Instytutu Socjologii (obecnie jako zespół badawczy). Jej kierownikiem jest dr Katarzyna Niziołek. Pracownię współtworzą socjologowie: dr Urszula Abłażewicz-Górnicka, dr Maciej Białous, dr Aleksandra Porankiewicz-Żukowska, dr Karolina Radłowska, oraz studenci I stopnia socjologii (wybrane moduły praktyczne) i II stopnia socjologii (specjalizacja Nowe praktyki kulturowe) włączani w projekty Pracowni.

Laboratorium Terra Diversa zostało powołane wiosną 2021 roku, kontynuuje ono prace wcześniej prowadzone w ramach Katedry Socjologii Wielokulturowości. Laboratorium koncentruje się na badaniach pogranicza, wielokulturowości i migracji, archiwizacji i dokumentacji dotychczasowego dorobku badawczego, dotyczącego wielokulturowości i pogranicza w województwie podlaskim; prowadzeniu stałych seminariów akademickich, rozwijaniu działalności edukacyjnej oraz popularyzacji wiedzy z zakresu wielokulturowości, stymulowanie prac dyplomowych dotyczących regionu. Celem Laboratorium jest także wspomaganie działań emancypacyjnych mniejszości kulturowych i działań służących społecznej integracji. W to działanie zaangażowani są: prof. dr hab. Janusz Mucha, dr hab. Małgorzata Bieńkowska, prof. uwB, dr Karolina Radłowska, dr Urszula Abłażewicz-Górnicka, dr Katarzyna Winiecka, dr Małgorzata Dziekońska, dr Aleksandra

Porankiewicz-Żukowska, dr Katarzyna Sztop-Rutkowska, dr Maciej Białous, dr Katarzyna Niziołek oraz – spoza IS UwB – mgr Katarzyna Potoniec.

W Instytucie Socjologii realizowane są aktualnie projekty badawcze w ramach programów GRIEG, Horizont 2020 CSA, Opus 19, Tango IV oraz dwa badania w ramach programu Miniatura 3. W 2020 roku Instytut Socjologii otrzymał także dofinansowanie na realizację międzynarodowej konferencji (poświęconej tematyce badania pograniczy) w ramach projektu Doskonała Nauka. W celu optymalizacji działań badawczych w kontekście etyki prowadzenia badań, w 2021 r. Instytut Socjologii we współpracy z Instytutem Filozofii powołał Komisję ds. Etyki, która jest organem doradczym i opiniodawczym. Aktualny skład komisji można znaleźć na stronie: <https://soc.uwb.edu.pl/pl/instytut-is>

Obsada zajęć dokonywana jest przez dyrekcję Instytutu Socjologii w porozumieniu z kierownikami zakładów i kadrą dydaktyczną uwzględniając kwalifikacje zawodowe poszczególnych nauczycieli akademickich, tj. ich specjalizację naukową, zainteresowania badawcze, dorobek naukowy (ze szczególnym uwzględnieniem najnowszych dokonań). Podczas przydzielenia zajęć dydaktycznych brane pod uwagę jest również doświadczenie wynikające z praktyki (np. badania społeczne, marketingowe). Nauczyciele akademicy składają raz w roku sprawozdania z działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej.

Promotorami i recenzentami prac dyplomowych są samodzielni pracownicy IS, bądź pracownicy posiadający stopień naukowy doktora po uzyskaniu zgody Rady Instytutu Socjologii. Taka sama procedura obowiązuje w przypadku obsady zajęć proseminaryjnych, seminaryjnych i wykładów.

Ważnym obszarem aktywności pracowników Instytutu Socjologii są działania popularyzatorskie. Wiąże się to z przekonaniem, że środowisko akademików powinno aktywnie współtworzyć lokalną i regionalną tkankę społeczną, promując m. in. postawy obywatelskie, wartości demokratyczne i patriotyczne, a także zachęcać młodych ludzi do zainteresowania sprawami społecznymi. Niektóre przykłady ważnych działań popularyzatorskich w ostatnich latach to:

- Coroczne, aktywne uczestnictwo w organizacji Podlaskich Festiwali Nauki i Sztuki. Impreza ta, którą tworzą szkoły wyższe mieszczące się w regionie oraz inne podmioty, podobnie jak inne tego typu wydarzenia, cieszy się dużym zainteresowaniem białostoczan. Oferta przygotowywana przez Instytut Socjologii kierowana jest zarówno do wszystkich zainteresowanych, jak i do specjalnie określonych grup (np. warsztaty, wykłady organizowane dla uczniów szkół średnich).
- Cykl pokazów filmowych "Socjofilm" realizowany we współpracy z Białostockim Ośrodkiem Kultury. Organizowany w latach 2018-2020 miał na celu pokazywanie ważnych z punktu widzenia nauk społecznych filmów dokumentalnych, w połączeniu z prelekcjami i dyskusjami na tematy poruszane w filmach, często z udziałem twórców lub ekspertów. Cykl - zawieszony w okresie pandemii ze względu na ograniczone możliwości współpracy z kinem – jest planowany do wznowienia w roku akademickim 2021/2022 (jeśli będzie to możliwe ze względów sanitarnych). Innym przykładem współpracy Instytutu z Białostockim Ośrodkiem Kultury jest organizowanie pokazów specjalnych w ramach Międzynarodowego Festiwalu Filmów Krótkometrażowych "Żubroffka", nierzadko połączone z debatami z udziałem ekspertów i publiczności (ostatni przykład w grudniu 2019 r., przy okazji zestawu specjalnego "Krótkie filmy o nienawiści").
- Wiosną 2021 r. opublikowano pierwszy odcinek podcastu Instytutu Socjologii "Z pewnością". Jest to część szerszego uniwersyteckiego projektu "Uniwersyteckie Centrum Podcastów – Na Końcu Świata". Do września 2021 r. ukazało się 8 odcinków podcastu prowadzonego przez pracowników Instytutu (dr Katarzyna Sztop-Rutkowska, dr Maciej Białous), w którym zajmują się oni istotnymi dla współczesności kwestiami społecznymi oraz rozmawiają z ekspertami, często pracownikami Instytutu Socjologii. W przygotowaniu są kolejne odcinki, które będą

publikowane w roku akademickim 2021/2022. Strona internetowa Podcastu: <https://anchor.fm/z-pewnoscia>

- Wiosną 2021 r. Instytut Socjologii był współorganizatorem cyklu rozmów “Debaty w koronie”, które miały na celu pokazanie zmian w różnych sferach życia, które spowodowała pandemia COVID-19. Strona internetowa debat: <https://www.uwb.edu.pl/debaty-w-koronie>

Warta odnotowania jest również realizacja projektu międzynarodowego pt. Fostering Competencies Development in Belarusian Higher Education (FOSTERC), w którym Uniwersytet w Białymstoku pozostaje jednym z 15 partnerów. Kierownikiem merytorycznym zespołu projektowego UwB została prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz, a członkiem zespołu od roku 2018 był również mgr Łukasz Wołyniec z Instytutu Socjologii. Projekt dotyczył wdrożenia europejskich standardów kształcenia w sieci uczelni białoruskich, w tym przygotowania rekomendacji dla uniwersytetów Białorusi w zakresie standardów jakości i efektów uczenia się według modelu europejskiego. Projekt został zakończony w roku 2021. W jego ramach odbył się szereg warsztatów i wizyt studyjnych, z których jedna miała miejsce na Uniwersytecie w Białymstoku. W jej ramach przedstawiono europejskim partnerom między innymi standardy kształcenia i ewaluacji na kierunku Socjologia. Ponadto, uczestniczący w projekcie pracownicy UwB mieli okazję zapoznać się z doświadczeniami na tym polu uniwersytetów w Finlandii, Litwie i Hiszpanii.

4.2. Łączenie działalności dydaktycznej z działalnością naukową oraz włączanie studentów w prowadzenie działalności naukowej

Niemal wszyscy nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia na kierunku socjologia są pracownikami na etatach badawczo-dydaktycznych, w związku z czym łączą działalność dydaktyczną i naukową. W wielu przypadkach elementy badań własnych (dane, artykuły, podręczniki) są elementami zajęć kursowych, co ułatwia studentom zrozumienie procesów badawczych w praktyce.

Studenci są włączani w prowadzenie działalności naukowej na różne – również opisane wyżej w punkcie 1.3. – sposoby, m. in. poprzez udział w badaniach prowadzonych przez kadrę w ramach praktyk zawodowych, czynny lub bierny udział w konferencjach naukowych, wspólne działania w ramach koła naukowego (np. wdrażany obecnie tryb działań tutorskich) lub włączanie wybranych studentów do badań w ramach grantów pracowników.

4.3. Założenia i cele prowadzonej polityki kadrowej

Instytut Socjologii jako samodzielna jednostka funkcjonuje od października 2019 roku, po wyodrębnieniu się z Wydziału Historyczno-Socjologicznego. W tym czasie do Instytutu dołączyło sześć osób, które wcześniej związane były z innymi wydziałami UwB. W zaistniałej sytuacji ważne było, aby w ramach nowej struktury odpowiednio powiązać ze sobą osoby pod kątem ich zainteresowań naukowych, a także zintegrować zespół.

Celem aktualnie prowadzonej polityki kadrowej w Instytucie Socjologii jest wspieranie pracy naukowej osób zatrudnionych w Instytucie, a także motywowanie adiunktów do uzyskania habilitacji.

Jest to szczególnie istotne z uwagi na zmiany demograficzne w Instytucie. W 2019 roku przeszedł na emeryturę prof. dr hab. Andrzej Sadowski, z dniem 30 września 2021 r., odchodzi na emeryturę dwóch kolejnych profesorów. Prof dr hab. Piotr Gliński w związku z pełnieniem funkcji publicznych jest obecnie na urlopie bezpłatnym. Istotne jest także to aby asystenci ze stopniem magistra uzyskali w najbliższym czasie stopień doktora. Dyrektor Instytutu Socjologii w okresie od marca do czerwca 2021 roku odbywała indywidualne spotkania z adiunktami, którzy w przeciągu dwóch najbliższych lat powinni rozpocząć procedurę habilitacyjną. Celem prowadzonych rozmów było omówienie indywidualnych planów badawczych i potrzeb rozwojowych. Przed okresem pandemii odbywały się w Instytucie z inicjatywy dr hab. Jana Poleszczuka, prof. UwB otwarte seminaria habilitacyjne, na których swoje pomysły badawcze i pracę nad habilitacjami prezentowali doktorzy. W czasie pandemii pomysł ten został zawieszony, a praca naukowa i spotkania naukowe skupiły się wokół prac poszczególnych zakładów, niemniej formuła seminariów może powrócić w odświeżonej formule w roku akademickim 2021/2022. W latach 2015-2021 ośmioro pracowników Instytutu Socjologii uzyskało stopień naukowy doktora (w tym dwie osoby pracując wówczas w innych jednostkach UwB). Trzy kolejne osoby powinny uzyskać stopień doktora w ciągu najbliższych dwóch lat.

Pracownicy Instytutu podlegają okresowym ocenom zgodnie z obowiązującymi przepisami. Uniwersytet w Białymstoku precyzyjnie określa wymagania, jakie są stawiane pracownikom i jakie podlegają ocenie. Ocena okresowa stanowi składową trzech elementów: pracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. W każdej z tych kategorii pracownik musi uzyskać pozytywną ocenę częściową aby ocena okresowa była również pozytywna.

Prowadzący oceniani są również przez studentów, przede wszystkim poprzez ankiety ewaluacyjne przedmiotów dostępne w systemie USOS. Wyniki ankiet ewaluacyjnych po każdym roku akademickim są udostępniane prowadzącym zajęcia, co sprzyja autorefleksji, a w określonych przypadkach (np. ocen wyrażnie poniżej lub powyżej średniej) są przedmiotem indywidualnych dyskusji pomiędzy pracownikami a dyrekcją, również w kontekście rozwoju i doskonalenia zawodowego. Oprócz tego, w ramach systemu zapewniania jakości kształcenia studenci i absolwenci wypełniają dodatkowe ankiety oceniające różne aspekty studiowania. Ewaluacji podlega również praca nauczycieli akademickich i pracowników administracji. Narzędziem oceny kompetencji kadry prowadzącej kursy są również hospitacje zajęć prowadzone przez Kierowników Zakładów lub Dyrektora Instytutu.

Potencjalni, nowi pracownicy naukowcy są zatrudniani w wyniku konkursów, w ramach których oceniane są kwalifikacje naukowe oraz przydatność do realizacji zakładanych efektów kształcenia. Konkursy mają transparentny przebieg, kandydatury rozpatrywane są przez powoływaną w Instytucie komisję, a także podlegają recenzji przez wyznaczonego pracownika samodzielnego, który zapoznaje się z dorobkiem naukowych kandydatów. Nowe zatrudnienia pozostają w zgodzie z ogólnymi planami rozwoju oferty dydaktycznej Instytutu.

4.4. System wspierania i motywowania kadry do rozwoju naukowego oraz podnoszenia kompetencji dydaktycznych

W roku akademickim 2019/2020 Rektor UwB, po wcześniejszych konsultacjach z Dziekanami i Dyrektorami oraz Senatem UwB wprowadził tzw. wynagrodzenie motywacyjne dla nauczycieli akademickich, które jest przyznawane na okres jednego roku za wybitne osiągnięcia naukowe. (Zarządzenie nr 76 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 14 września 2020 oraz Zarządzenie

nr 46 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 25 maja 2021). Wynagrodzenie to ma mobilizować pracowników do aktywnej pracy naukowej i jej efektów w postaci wartościowych publikacji. Każda z jednostek może w ten sposób wskazać jedną, bądź dwie, ewentualnie trzy osoby z największą liczbą publikacji lub liczbą punktów za publikacje z ostatnich dwóch lat. Zarządzenie daje także możliwość indywidualnego zgłaszania swoich wniosków o to wynagrodzenie bezpośrednio do Rektora. Wnioski są rozpatrywane i analizowane przez Prorektora ds. nauki. W pierwszym roku działania tego mechanizmu wynagrodzenie motywacyjne otrzymały w Instytucie Socjologii trzy osoby: dr hab. Mariusz Zemło, prof. UwB, dr Emilia Kramkowska oraz dr Sławomir Bartnicki. W bieżącym roku z IS wpłynęły cztery wnioski, które są obecnie rozpatrywane.

Poza wynagrodzeniami motywacyjnymi elementem motywowania są coroczne nagrody rektora z okazji Dnia Nauczyciela a także zgłaszanie pracowników do odznaczeń państwowych. Zasady przyznawania Nagród Rektora określa Regulamin wynagradzania pracowników Uniwersytetu w Białymstoku (Zarządzenie nr 48 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 16 czerwca 2020 r.). Innym elementem motywacyjnym są dodatki, o które może wnioskować Dyrektor Instytutu. Są one przyznawane szczególnie na działania organizacyjne i zaangażowanie w działania Instytutu Socjologii.

Poza motywacjami natury finansowej zespół dyrektorski wspiera pracowników kierując ich na szkolenia, zachęcając do udziału w różnych formach podnoszenia swoich kwalifikacji. W ostatnim czasie z uwagi na pandemię większość oferowanych szkoleń związanych była z realizacją zajęć dydaktycznych na platformach do zdalnej edukacji. Pracownicy Instytutu Socjologii brali udział w następujących szkoleniach na temat prowadzenia nauczania zdalnego:

- z platformy Blackboard 03.04.2020, 28.09.2020 (szkolenie obowiązkowe), 14.01.2021
- z platformy ZOOM 25.03.2020
- z platformy MS Teams 15.01.2021
- z platformy Eduportal 19.07- 6.08.2021 (kolejne szkolenie odbędzie się w dniach 27-29.09.2021)
- szkolenie pt. „Jak być skutecznym wykładowcą w nowoczesnym środowisku nauczania – rzecz o tym jak psychologia pozytywna może nam pomóc stać się lepszym (szczęśliwszym?) wykładowcą” 23.04.2021

Z perspektywy zarządzających Instytutem istotne jest nie tylko motywowanie pracowników do pracy naukowej mającej wpływ na ewaluację, ale również codzienne budowanie dobrych relacji między pracownikami. Jesteśmy bowiem przekonani, że dobra atmosfera w miejscu pracy jest równie istotnym elementem motywacyjnym, co środki finansowe.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

5.1. Stan bazy dydaktycznej i naukowej. Infrastruktura na uczelni i poza uczelnią

Instytut Socjologii posiada do swojej dyspozycji wystarczającą liczbę sal do prowadzenia zajęć dydaktycznych, działalności naukowej i administracyjnej. Ma w swoich zasobach 8 sal dydaktycznych (w tym pracownię komputerową). Wszystkie pomieszczenia mają niezbędne wyposażenie, m. in. urządzenia multimedialne wspomagające proces dydaktyczny. Ponadto Instytut mieści się w budynku, w którym znajduje się kilka innych jednostek UwB, co pozwala, w miarę potrzeb, na korzystanie z innych sal w budynku (m. in. tzw. "dużej auli", wykorzystywanej m. in. podczas wykładów gościnnych, plenarnych sesji konferencji itp.). W wyjątkowych okolicznościach, np. podczas konferencji naukowych, Instytut korzysta również z zasobu sal na kampusie UwB.

Wielkość pomieszczeń wykorzystywanych do dydaktyki w IS przedstawia się następująco:

Numer pom.	piętro	Nazwa pomieszczenia	Liczba miejsc
28	parter	Pracownia Komputerowa	15
31	parter	Sala Dydaktyczna	32
35B	parter	Sala Dydaktyczna	50
36	parter	Sala Seminaryjna	20
108A	I	Sala Dydaktyczna	90
128A	II	Sala Dydaktyczna	35
128B	II	Sala Dydaktyczna	50
94	I	Aula	198
	przysiemie	Biblioteka	4+42

Każdy z zakładów w ramach Instytutu Socjologii posiada jedno lub dwa pomieszczenia. Są one przystosowane do spotkań i bieżącej pracy kadry naukowo-dydaktycznej, odbywają się tam konsultacje, w niektórych mogą być prowadzone seminaria magisterskie. Pokoje Zakładów są wyposażone w odpowiedni, ustawicznie modernizowany sprzęt komputerowy i podłączone do Internetu.

Biorąc pod uwagę, że siedziba Instytutu Socjologii znajduje się w budynku zabytkowym, do tego projektowanym do celów innych niż edukacyjne (jest dawną siedzibą KW PZPR), zdajemy sobie

sprawę z ograniczonych możliwości modernizacji przestrzeni i dostosowywania jej do wszystkich najnowszych trendów. Mimo tych ograniczeń podejmowane są działania poprawiające stan infrastruktury, obejmujące remonty sal zajęciowych, pomieszczeń administracyjnych i zakładów, dostosowywanie przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, doposażenie sal i pracowni w sprzęt komputerowy, modernizację sekretariatu i dziekanatu. Kwestia infrastruktury Instytutu była również przedmiotem dyskusji z samorządem studenckim w roku 2019. Planowane zmiany dotyczące modernizacji przestrzeni wspólnych w budynku zostały zawieszona ze względu na pandemię.

Należy zwrócić uwagę, że Uniwersytet w Białymstoku w najbliższej przyszłości planuje budowę obiektu w przestrzeni kampusu, do którego przenieść się będzie mógł m. in. Instytut Socjologii. Pozwoli to zminimalizować większość niedogodności związanych z obecną bazą (np. brak klimatyzacji, niewystarczająco pojemne przestrzenie wspólne).

Program studiów nie zakłada realizacji całych kursów, czy większych bloków zajęć poza uczelnią, na poszczególnych kursach zdarzają się jednak zajęcia, np. w postaci wizyt studyjnych, warsztatów prowadzonych w instytucjach zewnętrznych (np. instytucjach kultury, organizacjach pozarządowych). Dbanie o odpowiedniość wyposażenia i infrastruktury w takich przypadkach spoczywa na prowadzących zajęcia lub opiekunach praktyk.

5.2. Dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnej

W budynku, w którym mieści się Instytut Socjologii pracownicy i studenci mają dostęp do internetu bezprzewodowego (uniwersytecka sieć Eduroam), a w wybranych przestrzeniach również przewodowego (zakłady, część sal dydaktycznych). Studenci mogą również korzystać ze sprzętu umieszczonego w pracowni komputerowej. W 2020 roku część komputerów w pracowni została wymieniona na nowsze modele, pozostałe są w trakcie modernizacji. Wyposażono również sale dydaktyczne w komputery stacjonarne oraz kamery i głośniki umożliwiające prowadzenie zajęć zdalnych lub hybrydowych.

Komunikacja pomiędzy studentami, a prowadzącymi oraz szereg spraw związanych z przebiegiem studiów odbywa się poprzez uniwersytecki system USOS (przede wszystkim pocztą USOS mail). Ważne informacje są również przekazywane poprzez stronę internetową Instytutu oraz stronę na portalu Facebook (swój osobny profil posiada również studenckie Koło Naukowe Socjologiczno-Antropologiczne).

Jak zostało wspomniane wcześniej, zarówno pracownicy jak i studenci mieli w roku akademickim 2020/2021 dostęp do platform e-learningowych BlackBoard oraz MS Teams (w roku akademickim 2021/2022 ta pierwsza zostanie zastąpiona platformą EduPortal). W poprzednich latach akademickich wybrane przedmioty mogły być prowadzone częściowo z wykorzystaniem platformy BlackBoard. Nadzór nad platformami wykorzystywanymi do kształcenia na odległość sprawowany jest na poziomie uniwersyteckim. Dyrekcja Instytutu podejmowała działania monitorujące wykorzystywanie platformy przez kadre dydaktyczną, funkcjonowanie dostępnych narzędzi oraz informowała studentów o postępowaniu w sytuacjach problemów technicznych (szczególnie w kontekście weryfikacji efektów uczenia się). Kadra dydaktyczna została zobowiązana (Zarządzenie nr 91 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 16 października 2020 r.) do powiadomienia studentów za pośrednictwem poczty USOS mail o formie i warunkach technologicznych niezbędnych do przystąpienia do zaliczeń i egzaminów w terminie: a) do 15 stycznia 2021 dla semestru zimowego, b) do 31 maja dla semestru letniego. W przypadku problemów (brak odpowiedniego sprzętu lub połączenia internetowego) studentom zaoferowano możliwość skorzystania ze sprzętu znajdującego się w pracowni komputerowej.

5.3. Udogodnienia w zakresie infrastruktury i wyposażenia dostosowanych do potrzeb studentów z niepełnosprawnością

Instytut zlokalizowany jest na trzech piętrach budynku skomunikowanego ciągami schodów oraz windą. Zniesiono bariery architektoniczne, umożliwiając osobom z niepełnosprawnościami ruchowymi pełne korzystanie z infrastruktury Instytutu. Podjazd pod drzwi budynku oraz windy między piętrami i windy schodowe pozwalają na poruszanie się między kondygnacjami. Osobom niedosłyszącym w sali 108A zainstalowano system wspomagający słyszenie (pętla indukcyjna), pozwalający na pełne uczestnictwo w zajęciach. Jedno stanowisko komputerowe w Bibliotece mieszczącej się w budynku Instytutu posiada nakładkę wspomagającą pracę osób niedowidzących. Na parterze przystosowano toaletę dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wejścia do wszystkich sal i pomieszczeń administracyjnych oznakowane są taśmami z oznaczeniem w alfabecie Braille'a.

5.4. Infrastruktura umożliwiająca wykonywanie przez studentów zadań w ramach pracy własnej

Studenci mają dostęp do infrastruktury i materiałów dydaktycznych pozwalających na wykonywanie zadań w ramach pracy własnej. Mają możliwość korzystania ze sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem w pracowni komputerowej, mogą również otrzymać licencję do korzystania z programu do analizy statystycznej SPSS na komputerach prywatnych. Ponadto, studenci mają dostęp do usługi Microsoft Office Online, którą zapewnia Uniwersytet. Materiały dydaktyczne są udostępniane w Bibliotece Uniwersyteckiej, przede wszystkim specjalistycznej Bibliotece Humanistyczno-Społecznej mieszczącej się w tym samym budynku co Instytut Socjologii. Studenci mają również dostęp do baz on-line udostępnianych przez Bibliotekę Uniwersytecką.

Należy zwrócić uwagę, że – jak wspomniano wcześniej – budynek, w którym mieści się Instytut Socjologii posiada ograniczone przestrzenie wspólne, w których studenci mogą np. realizować swoje projekty (przede wszystkim jest to możliwe w Bibliotece). Wynika to z ogólnych ograniczeń infrastrukturalnych budynku, które będą w dużej mierze zlikwidowane po przeniesieniu się do nowej siedziby na terenie kampusu, co ma nastąpić w ciągu najbliższych lat.

W roku akademickim 2020/2021, w ramach kształcenia na odległość kadra dydaktyczna, korzystając z dostępnych platform edukacyjnych wdrażała różne narzędzia pracy grupowej i indywidualnej studentów. Pozwalało to na skuteczną pracę grupową studentów przy jednoczesnej możliwości wsparcia ze strony prowadzących. Kompetencje uzyskane zarówno przez nauczycieli jak i studentów można z powodzeniem wykorzystywać także po powrocie do kształcenia w formie stacjonarnej, do czego zachęca Dyrekcja Instytutu. Innymi słowy uważamy, że odpowiednio zaprojektowane i działające środowisko zdalne może być swego rodzaju dodatkową przestrzenią wspólną do pracy studentów.

5.5. System biblioteczno-informacyjny uczelni

Warto podkreślić, że literatura obowiązkowa i polecana w sylabusach zajęć konstruowana jest w taki sposób, aby studenci mieli do niej dostęp. Studenci mają możliwość korzystania z Biblioteki Uniwersyteckiej (<https://bg.uwb.edu.pl/bu/>), a szczególnie jej oddziału mieszczącego się w budynku Instytutu Socjologii – Biblioteki Humanistyczno-Społecznej. Biblioteka umożliwia studentom dostęp on-line do pełnotekstowych wydawnictw elektronicznych w językach polskim i obcych, jak również prenumeruje polskojęzyczną bazę e-książek na platformie IBUK Libra. Instytut Socjologii wraz

z trzema innymi jednostkami Uniwersytetu współfinansuje od kilku lat zakup dostępu do bazy JSTOR Arts & Science I.

W Bibliotece Humanistyczno-Społecznej im. Andrzeja Wyczańskiego dostępnych jest:

- około 37 000 woluminów księgozbioru historycznego,
- około 16 000 woluminów księgozbioru socjologicznego,
- około 400 tytułów czasopism,

Biblioteka Humanistyczno-Społeczna dysponuje 42 stanowiskami czytelnymi, umożliwiającymi swobodną pracę ze zbiorami. Ponadto, znajdują się tam cztery stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu i baz pełnotekstowych zakupionych przez UwB. Jedno stanowisko wyposażone jest w sprzęt umożliwiający pracę osobom niedowidzącym. Biblioteka Humanistyczno-Społeczna zapewnia też możliwość wypożyczeń krótkoterminowych.

W roku 2021 nową siedzibę uzyskała Biblioteka Uniwersytecka, która zlokalizowana jest obecnie na terenie Kampusu przy ulicy Ciołkowskiego. Oferuje ona wysoki komfort pracy i szybki dostęp do zbiorów.

5.6. Monitorowanie, oceny i doskonalenie bazy dydaktycznej i naukowej oraz systemu biblioteczno-informacyjnego

Monitorowanie oraz ocena bazy dydaktycznej i naukowej są prowadzone na bieżąco, a platformami refleksji na ten temat są przede wszystkim: a) posiedzenia Rady Instytutu, b) zebrania pracowników, c) cykliczne spotkania dyrekcji Instytutu z członkami samorządu studenckiego. Baza dydaktyczna i naukowa podlega też cyklicznej ocenie Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Co roku zespół przeprowadza badanie ankietowe wśród studentów, którzy odpowiadają na pytania związane z różnymi wymiarami kształcenia. Wśród analizowanych zagadnień jest infrastruktura dydaktyczna (sale, pracownie), standard i zasoby Biblioteki Uniwersyteckiej oraz Biblioteki Humanistyczno-Społecznej. Wnioski zawarte są w publicznie dostępnym raporcie na stronie Instytutu Socjologii. Raport poddawany jest dyskusji podczas posiedzenia Rady Instytutu i wymaga jej akceptacji.

Doskonalenie systemu biblioteczno-informacyjnego możliwe jest dzięki: a) kanałom bezpośredniej komunikacji z pracownikami biblioteki (w tym on-line, poprzez formularz na stronie internetowej), gdzie można zgłaszać m. in. potrzeby zakupu konkretnych pozycji oraz b) udział przedstawiciela Instytutu w pracach Rady Bibliotecznej, która w dużej mierze zajmuje się monitorowaniem działań Biblioteki oraz sugerowaniem kierunków jej rozwoju. Na bieżąco kupowane są nowe pozycje książkowe, ponadto przynajmniej raz w roku wśród nauczycieli akademickich zbierane jest zapotrzebowanie na literaturę obcojęzyczną, która może wzbogacić proces dydaktyczny. Ma to szczególne znaczenie z punktu widzenia pracy ze studentami zagranicznymi i prowadzenia nauczania w języku angielskim.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

6.1. Współpraca z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego

Instytut Socjologii oraz poszczególni przedstawiciele kadry dydaktycznej współpracują z wieloma instytucjami stanowiącymi otoczenie społeczne, gospodarcze i kulturalne poprzez realizację wspólnych badań, inicjatyw edukacyjnych i kulturalnych, system praktyk i staży studenckich. Wśród ważnych partnerów Instytutu są instytucje publiczne, szkoły wyższe, przedsiębiorstwa oraz organizacje pozarządowe, m.in.:

- Fundacja Uniwersytetu w Białymstoku
- Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych „SocLab”
- Stowarzyszenie na Rzecz Kultury i Dialogu 9/12
- Firma Isobar Polska
- Teatr Dramatyczny im. Aleksandra Węgierki w Białymstoku
- Białostocki Ośrodek Kultury
- Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie Filia w Białymstoku
- Uniwersytet Medyczny w Białymstoku
- Muzeum Podlaskie w Białymstoku

Jedną z form współpracy Instytutu Socjologii z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego w zakresie odnoszącym się do kształcenia jest działalność Rady Konsultacyjnej, której działanie reguluje Uchwała nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia zasad działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w Uniwersytecie w Białymstoku z późn. zm. W skład Rady Konsultacyjnej powołanej przez Dyrektora Instytutu Socjologii wchodzi przedstawiciele kadry Instytutu, studentów oraz przedsiębiorstw, organizacji i instytucji o profilu istotnym z punktu widzenia programu studiów na kierunku socjologia (m. in. instytucje kultury, organizacje pozarządowe, sektor ICT, trenerzy biznesu). Do podstawowych zadań i kompetencji Rady konsultacyjnej należy możliwość opiniowania obowiązujących programów studiów oraz projektów powołania nowych kierunków studiów, zgłaszania uwag i propozycji zmian w programach, ocena stopnia realizacji zakładanych efektów uczenia się oraz definiowanie kluczowych z punktu widzenia rynku pracy kompetencji, które powinni posiadać absolwenci Instytutu Socjologii. Spotkania Rady Konsultacyjnej powinny odbywać się z częstotliwością nie mniejszą niż pół roku (czego nie udało się dotrzymać w okresie pandemii). Przybierają formy dyskusji na zaproponowane uprzednio tematy lub formułę bardziej roboczą, warsztatową w przypadku konsultowania konkretnych rozwiązań czy propozycji.

Inną formą współpracy z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego jest zapraszanie praktyków na zajęcia dydaktyczne na kierunku socjologia. Współpraca ta dotyczy przede wszystkim studiów II stopnia i przyjmuje różne formy, w zależności od specyfiki oferowanej specjalizacji (prowadzenie zajęć, dodatkowe warsztaty). Dla przykładu, w roku akademickim 2019/2020 studenci drugiego roku II stopnia uczęszczali na specjalizację „Coaching z elementami psychologii społecznej”, w ramach której część zajęć prowadzili pracownicy zewnętrzeni posiadający wykształcenie i doświadczenie w zakresie coachingu. W roku akademickim 2020/2021 studenci uczęszczający na specjalizację „Socjologia komunikacji społecznej i mediów” mieli możliwość uczestniczenia w następujących warsztatach wspierających rozwój praktycznych umiejętności: „Fake newsy jako zjawisko społeczne”, „User experience jako sztuka podejmowania decyzji w oparciu o metody badań socjologicznych”, „Praca zdalna w projektach. Jak organizować pracę sobie i zespołom, jak się komunikować w pracy zdalnej i czy warto mieć jeszcze skrzynkę mailową”, „Siła przekazu – real

time marketing wsparciem dla fake news”, „Propaganda XXI w. – skąd czerpią siłę teorie spiskowe i antynaukowe”.

Studenci studiów I stopnia mają możliwość uzyskania certyfikatu z obsługi programu IBM SPSS. Najlepsi studenci (wymagana ocena minimum 4) otrzymują certyfikat SPSS Technology Junior Expert oraz mają możliwość zdobycia certyfikatu SPSS Technology Expert poprzez zdanie egzaminu w Warszawie. Egzamin polega na wykonaniu testu obejmującego programem zakres tematów zrealizowanych podczas zajęć z przedmiotu. Do testu wybierane są z reguły 3 najlepsze osoby na roku, dysponujące największymi umiejętnościami i wiedzą w zakresie pracy z programem PS Imago (SPSS).

Ważnym elementem w nabywaniu kompetencji i umiejętności związanych z zawodem socjologa są praktyki zawodowe realizowane przez studentów studiów I stopnia (pkt. 2.7, Załącznik C) oraz staże organizowane we współpracy z firmą IsoBar Polska sp.z o.o. Studenci zainteresowani udziałem w programie stażowym uczestniczą w spotkaniach organizowanych przez firmę IsoBar i koordynatora staży w Instytucie Socjologii, na których mogą uzyskać informacje dotyczące rekrutacji (warunków i harmonogramu) oraz przebiegu stażu.

W roku akademickim 2021/2022 wszyscy studenci drugiego roku socjologii I stopnia zostali objęci obowiązkowymi spotkaniami z doradczynią zawodową, w wymiarze czterech godzin dydaktycznych. Spotkania poświęcone były m. in. kwestiom wykorzystywania kompetencji nabywanych na studiach socjologicznych podczas praktyk studenckich i w pracy zawodowej. W kolejnych latach akademickich planowana jest organizacja podobnych, obowiązkowych spotkań. Poza tym studenci mają możliwość korzystania w trybie ciągłym z usług uniwersyteckiego Biura Karier, które wspiera studentów w optymalnym wejściu na rynek pracy.

W latach 2017-2020 studenci socjologii uczestniczyli w projekcie „Kuznia Kompetencji” (<https://kuznia.uwb.edu.pl/whs/index>), którego celem było podniesienie kompetencji informatycznych, zawodowych, przedsiębiorczości, językowych, komunikacyjnych oraz umiejętności pracy w grupie poprzez udział w pracach projektowych, warsztatach i certyfikowanych szkoleniach.

Pracownicy Instytutu Socjologii podejmują także współpracę z innymi uczelniami. Przykładem takich działań są projekty realizowane we współpracy z Uniwersytetem Medycznym w Białymstoku – współpraca naukowa w ramach projektu Białystok Plus lub wspólne webinarium „Wpływ nowoczesnych technologii informatycznych oraz procesów globalizacyjnych na mowę, język i komunikację pokolenia Z” (2021) zorganizowane przez Zakład Fonoaudiologii Klinicznej i Logopedii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz Zakład Socjologii Polityki i Bezpieczeństwa Instytutu Socjologii Uniwersytetu w Białymstoku.

6.2. Monitorowanie, oceny i doskonalenie form współpracy

Instytut Socjologii podejmuje współpracę z instytucjami, których profil jest zgodny z koncepcją i celami kształcenia na kierunku socjologii oraz zróżnicowanymi obszarami zatrudnienia absolwentów. Lista instytucji współpracujących jest systematycznie rozszerzana, a umowy z kluczowymi interesariuszami zewnętrznymi są odnawiane stosownie do potrzeb obu stron. Aktualizowany jest także skład Rady Konsultacyjnej.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

7.1. Rola umiędzynarodowienia procesu kształcenia w koncepcji kształcenia i planach rozwoju kierunku

Uznając istotną rolę umiędzynarodowienia uczelni oraz potencjał Instytutu związany z rozwijanymi badaniami w zakresie socjologii pogranicza, zróżnicowania kulturowego, migracji oraz intensywną współpracę międzynarodową badaczy z Zakładu Socjologii Poznawczej, Instytut Socjologii planuje w perspektywie kilku lat opracowanie oferty studiów I stopnia w języku angielskim oraz utworzenie nowego kierunku studiów II stopnia, o profilu socjologiczno-kognitywistycznym, z większym udziałem przedmiotów w języku angielskim.

Podejmowane są także działania w celu zwiększenia zainteresowania studentów z zagranicy odbywaniem części studiów w Instytucie Socjologii, poprzez poszerzanie oferty Erasmus+.

7.2. Program studiów a umiędzynarodowienie. Stopień przygotowania studentów do uczenia się w językach obcych

Aktualne programy studiów na poziomie I i II stopnia obejmują przedmioty przygotowujące studentów do korzystania z anglojęzycznych zasobów naukowych. W programach studiów I i II stopnia uwzględniono specjalistyczne warsztaty językowe prowadzone przez pracowników Instytutu Socjologii. Studenci mają także możliwość uczęszczania na zajęcia fakultatywne prowadzone w językach obcych. Kadra dydaktyczna jest zachęcana do wykorzystywania na zajęciach dydaktycznych literatury obcojęzycznej, szczególnie w formie literatury dodatkowej. Studenci mają dostęp (także z komputerów prywatnych poprzez stronę biblioteki UwB) do wybranych baz elektronicznych czasopism w językach obcych.

Studenci socjologii uczęszczają na obowiązkowy lektorat języka angielskiego prowadzony przez przedstawicieli wyspecjalizowanej kadry z uniwersyteckiego Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, po którego zakończeniu powinni wykazywać się znajomością języka na poziomie B2. Poziom taki powinien umożliwiać im wykorzystywanie źródeł anglojęzycznej w pracy własnych i podczas zajęć. Jednym z wymogów dotyczących prac dyplomowych magisterskich jest odwołanie się do literatury przedmiotu w językach obcych. Studenci mają również możliwość realizacji zajęć w języku angielskim w ramach programu Erasmus+, zgodnie z przepisami obowiązującymi na UwB.

7.3. Skala i zasięg mobilności i wymiany międzynarodowej studentów i kadry

Instytut Socjologii podejmuje działania w zakresie podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia odbywa się w Instytucie w formie:

- wyjazdów studentów w ramach wymiany programu Erasmus+;
- przyjazdów studentów w ramach programu Erasmus+, Non-Degree i innych;
- uczestnictwa kadry naukowo-dydaktycznej w wymianie międzynarodowej w ramach Programu Erasmus+.

Informacje dotyczące wyjazdów studentów (zasady rekrutacji, terminy aplikacji, terminy wyjazdów, warunki wyjazdu, niezbędne dokumenty) umieszczane są na stronie internetowej Instytutu Socjologii oraz zamieszczane w jego siedzibie w formie plakatów. Szczegóły dotyczące wyjazdów i studiów prezentowane są również w trakcie poświęconych temu zagadnieniu spotkań w Instytucie (w roku akademickim 2019/20 oraz 2020/21 spotkania te przybrały formę on-line). Biorą w nich udział: koordynator programu Erasmus+ w Instytucie Socjologii, pracownik Działu Współpracy Międzynarodowej UwB oraz studenci będący byłymi uczestnikami programu. Proces rekrutacyjny odbywa się dwa razy w roku (w roku akademickim 2019/20 oraz 2020/21 w formie on-line) i uwzględnia poziom znajomości języka obcego (głównie języka angielskiego), wyniki w nauce, zainteresowania i motywacje studentów.

Aktualna lista uczelni partnerskich IS to: Josip Juraj Strossmayer University Of Osijek, Chorwacja; Univerzita Karlova V Praze, Czechy; Itä-Suomen Yliopisto/University Of Eastern Finland, Finlandia; Université Paris Ouest Nanterre La Defense, Francja; Université De Marne-La Valle, Francja; Universidad De Granada, Hiszpania; Universidad Complutense De Madrid, Hiszpania; Baltijas Starptautiska Akadēmija, Łotwa; Goce Delcev University Of Stip, Macedonia; Freie Universität Berlin, Niemcy; Universidade Do Minho, Portugalia; Universidade De Evora, Portugalia; Afyon Kocatepe University, Turcja; Selcuk University, Turcja; Necmettin Erbakan University, Turcja; Sacarya University, Turcja; Università Degli Studi "G. D'annunzio" Chieti-Pescara, Włochy. Podejmujemy działania na rzecz poszerzania współpracy z jednostkami partnerskimi oraz podpisywania nowych umów.

Poniższa tabela prezentuje liczbę studentów socjologii, którzy w ostatnich latach skorzystali z wymiany programu Erasmus plus z podziałem na lata oraz z wyszczególnieniem uczelni partnerskich:

Rok akademicki	Liczba studentów	Partnerzy
2020/21	2	Univerzita Karlova V Praze Czechy
		Universidade De Evora Portugalia
2019/20	5	Università Degli Studi "G. D'annunzio" Chieti-Pescara Włochy
		Universidade Do Minho Portugalia
2018/19	2	Università Degli Studi "G. D'annunzio" Chieti-Pescara Włochy

W latach 2016/17 oraz 2017/18 dwie osoby wzięły udział w zagranicznych praktykach studenckich (Czechy, Hiszpania).

Zdajemy sobie sprawę z konieczności zwiększania mobilności studentów. Należy zwrócić uwagę, że w tym przypadku niesprzyjające było przekształcenie systemu studiów w strukturę trzystopniową i związane z tym zmiany regulaminowe dotyczące zasad klasyfikacji studentów na wyjazdy do krajów partnerskich, które ograniczają możliwości rekrutacji osobom z ostatnich i pierwszych lat studiów. W ostatnich dwóch latach na niską mobilność studencką przełożyła się również sytuacja pandemiczna.

W ramach wymiany, do IS przyjeżdżają również studenci z krajów partnerskich. Mobilność studentów przyjeżdżających prezentuje poniższa tabela:

Rok akademicki	Liczba studentów	Partnerzy
2019/20	2	Universidad Complutense de Madrid
		Sakarya University (przyjazd tylko na miesiąc – siła wyższa z powodu wystąpienia pandemii COVID-19)
2018/19	4	Universidad de Granada
		Sakarya University
		Université Paris Est Marne La Vallée
		University of Eastern Finland

Warto dodać, że z oferty dydaktycznej Instytutu Socjologii korzystają także zagraniczni studenci z innych wydziałów, zarówno w ramach programu Erasmus+ jak i programu Non-Degree. Z oferty jaką daje Instytut Socjologii korzystają również stypendyści Rządu RP dla Młodych Naukowców: w roku akademickim 2018-19 była to Aliva Kaliyeva z Kazachstanu; w 2019-20 Guliko Tepanadze z Gruzji, w 2010/21 Elmira Aliveva z Azerbejdżanu.

Warto w tym miejscu odnotować, że w 2021 roku pracownicy Instytutu (prof. Janusz Mucha, dr Karolina Radłowska) rozpoczęli badania wśród Studentów przyjeżdżających do Białegostoku w ramach programu Erasmus+ na białostockie uczelnie takie jak: Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Politechnika Białostocka.

Kadra naukowo-dydaktyczna Instytutu również bierze udział w programie Erasmus+, zarówno w formie udziału w szkoleniach jak i prowadzenia wykładów. Mobilność pracowników w celu przeprowadzenia wykładów lub szkoleń przedstawia niniejsza tabela:

Rok akademicki	Liczba Pracowników	Partnerzy
2020/21	6	Josip Juraj Strossmayer Univeristy of Osijek, South-West University (Bułgaria), Institute NORCE, Kristiansand (Norwegia), Universidade Catolica Portuguesa, Braga, (Portugalia)
2019/20	2	Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
2017/18	1	Universidad de Alicante
	1	Sakarya University
2016/17	1	Universidad de Alicante

Dzięki tym wyjazdom pracownicy Instytutu otrzymali wsparcie w doskonaleniu warsztatu dydaktycznego, mogą rozwijać swoje zainteresowania naukowe oraz nawiązać kontakty skutkujące realizacją wspólnych projektów o charakterze naukowym oraz dydaktycznym.

Kadra Instytutu bierze również udział w międzynarodowych konferencjach naukowych oraz publikuje w międzynarodowych czasopismach i wydawnictwach o charakterze naukowym. Pracownicy Instytutu realizują granty o zasięgu międzynarodowym, takie jak: „The bounds of religious cognition: Study of cognitive and cultural factors in Czech and Polish societies” – Grant czeski GACR 2021-2024 – kierownik: Konrad Talmont-Kamiński; „Religion, ideology and prosociality: Simulating secularising societies” – GRIEG grant od NCN 2020-2023 w partnerstwie z Norwegią, Wielką Brytanią, i Stanami Zjednoczonymi – kierownik Konrad Talmont-Kaminski; „Join Us to Optimize Health Through Cohort Research” - Communication & Dissemination w ramach Horyzont 2020 – kierownik pakietu badawczego Łukasz Kiszkiel; “Collaborative Outcomes Study On Health And Functioning During Infection Times” – członek zespołu badawczego Łukasz Kiszkiel.

Dzięki współpracy z Association of Borderland Studies, Department of Contemporary Philosophy (Lithuanian Culture Research Institute) oraz Department of Philosophy and Cultural Studies (Vilnius Gediminas Technical University) zainicjowano cykl konferencji międzynarodowych dotyczących pogranicza: „Identity and Identity Needs Among Culturally Diverse Communities of the Eastern EU Borderland” (22-23.11.2019) oraz “Relations on the Borderlands: Old and New Inhabitants” (23-24.09.2021), będących platformą wymiany doświadczeń badaczy tej problematyki z całego świata (Chiny, Dania, Grecja, Gruzja, Hiszpania, Izrael, Kanada, Litwa, Norwegia, Polska, Portugalia, Rosja, Słowenia, Szwecja, Turcja, Ukraina, Węgry, Wielka Brytania).

Warty odnotowania jest również udział pracownika Instytutu, Łukasza Wołyńca w realizacji projektu międzynarodowego pt. Fostering Competencies Development in Belarusian Higher Education (FOSTERC), dotyczącego wdrożenia europejskich standardów kształcenia w sieci uczelni białoruskich,

w tym przygotowania rekomendacji dla uniwersytetów Białorusi w zakresie standardów jakości i efektów uczenia się według modelu europejskiego.

W latach 2019-2021 staż badawczy ze wsparciem Instytutu realizowała Kelsey Weber, doktorantka Wydziału Antropologii Społecznej University College London, realizująca badania: „Praktyki przynależności: obywatelstwo i tożsamość wśród polskich Tatarów 2019- 2021” (umowa o współpracy w ramach realizacji badań naukowych).

7.4. Monitorowanie i ocena umiędzynarodowienia procesu kształcenia

Proces ewaluacji umiędzynarodowienia realizowany jest w trakcie regularnych ocen pracowników naukowo-dydaktycznych. Ponadto, finansując wyjazdy konferencyjne, tłumaczenie lub redagowanie tekstów na języki obce lub inne aktywności związane z umiędzynarodowieniem nauki i dydaktyki, dyrekcja Instytutu monitoruje wcześniejsze dokonania pracowników w tym zakresie i możliwości rozwoju w przyszłości.

W 2021 r. zostało powołane stanowisko pełnomocnika Dyrektora Instytutu ds. umiędzynarodowienia. Jedną z przyczyn tej decyzji była potrzeba stałego monitorowania całości spraw związanych ze współpracą międzynarodową i ich dynamizacja. Poza tym, sprawy związane z istotnym dla międzynarodowego kształcenia Programu Erasmus+, administrowane są w rytmie określonym przez uczelnianego Koordynatora Programu oraz uniwersytecki Dział Współpracy Międzynarodowej.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

8.1. Dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb różnych grup studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością

Uniwersytet w Białymstoku uczestniczy w projekcie “Nowoczesny Uniwersytet dostępny dla wszystkich” (umowa POWR.03.05.00-00-A007/20-00 z dnia 27.11.2020 r.), realizowanym w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Osi priorytetowej III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, Działania 3.5 Kompleksowe programy szkół wyższych. (strona informująca o projekcie: <https://uwb.edu.pl/uniwersytet-dostepny>). Realizacja projektu ma na celu wsparcie zmian systemowych i organizacyjnych oraz podnoszenie świadomości i kompetencji kadry z zakresu niepełnosprawności. Projekt ma na celu przede wszystkim: zwiększenie zakresu działalności związanej z zapewnieniem i wdrażaniem dostępności na UWB; opracowanie oraz wdrożenie standardów i procedur, zapewniających dostępność kształcenia i funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami na uczelni; zwiększenie dostępności architektonicznej; zwiększenie dostępności informacyjnej i komunikacyjnej; poprawienie dostępności cyfrowej uczelni; rozwinięcie i zintensyfikowanie wsparcia edukacyjnego dla osób z niepełnosprawnościami, podniesienie świadomości kadry. Działania projektowe są realizowane w partnerstwie z Fundacją Instytut Rozwoju

Regionalnego (FIRR), wspierającą od wielu lat osoby z niepełnosprawnościami i mającą na swoim koncie wiele zrealizowanych projektów w tym zakresie.

Studenci, po rekomendacji Pełnomocnika ds. Osób z Niepełnosprawnościami, mogą uzyskać wsparcie w postaci dostosowania rozwiązań dydaktycznych (form organizacji zajęć, np. nauczania indywidualnego) lub wymagań związanych z zaliczaniem poszczególnych przedmiotów.

Zdając sobie sprawę, że okres przedłużającego się nauczania zdalnego i społecznej izolacji negatywnie wpływa na studentów, Instytut Socjologii jesienią 2020 roku – zanim pojawiły się podobne rozwiązania na poziomie ogólnouniwersyteckim – uruchomił ofertę darmowego wsparcia psychologicznego dla studentów.

8.2. Formy wspierania studentów w procesie uczenia się

Ważnym elementem wsparcia studentów studiów pierwszego stopnia są zajęcia warsztatowe ukierunkowane na rozwój i wyrównanie kompetencji edukacyjnych oraz społecznych studentów pierwszego roku studiów. W programie studiów ujęto m.in. Warsztaty Efektywnego uczenia się, Warsztaty komunikacji i autoprezentacji, Technologię informacyjną (semestr I) oraz Zarządzanie informacją i Pisanie akademickie (semestr II).

Istotnym elementem wsparcia studentów jest funkcja opiekuna roku sprawowana przez wybranych wykładowców, co do zasady przez cały okres kształcenia danego rocznika studentów. Do podstawowych zadań opiekunów należy reprezentowanie studentów danego roku w kontaktach z nauczycielami akademickimi i dyrekcją Instytutu, przekazywanie studentom ważnych informacji dotyczących toku studiów, zasad rozwiązywania konfliktów itp. Zakres obowiązków i kompetencji opiekuna roku w Instytucie Socjologii UwB zawiera załącznik E.

Zainteresowani studenci mogą znaleźć również wsparcie w mobilności międzynarodowej i krajowej. Międzynarodowa mobilność studentów to przede wszystkim program Erasmus+. Studenci mogą w tym zakresie liczyć na wsparcie uniwersyteckiego Działu Współpracy Międzynarodowej oraz instytutowego koordynatora programu. Wsparcie w mobilności krajowej, przede wszystkim programie MOST, zapewnia uniwersytecki Dział Spraw Studenckich.

Potrzeby studenckie w zakresie przedsiębiorczości lub nabywania kompetencji istotnych na rynku pracy zapewnia Biuro Karier Uniwersytetu w Białymstoku. W tym celu zorganizowano również w roku akademickim 2020/2021 obowiązkowe dla studentów drugiego roku I stopnia spotkania z doradczynią zawodową. Podobne spotkania planowane są w kolejnych latach akademickich.

8.3. Motywowanie studentów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce oraz działalności naukowej

Uczelnia wspiera studentów w wymiarze materialnym poprzez system stypendiów. Wsparcie dla studentów osiągających najlepsze wyniki w nauce przyznawane jest zgodnie z przepisami szczegółowymi zawartymi w Regulaminie świadczeń dla studentów UwB wprowadzonym Zarządzeniem nr 30 Rektora UwB z dnia 27 września 2019 r.

Inną formą wsparcia studentów wybitnych są działania włączające ich w prace naukowo-badawcze pracowników, m. in. w ramach grantów badawczych oraz będące ich efektem wspólne wystąpienia konferencyjne lub artykuły naukowe (co opisano m. in. w punkcie 1.3).

Formą wyróżnienia najlepszych absolwentów studiów socjologicznych są dyplomy honorowe, przyznawane po spełnieniu warunków przedstawionych w Regulaminie Studiów Uniwersytetu

w Białymstoku (paragraf 39.). Dyplomy honorowe są wręczane studentkom i studentom w trakcie uroczystej inauguracji roku akademickiego lub w czasie posiedzenia Rady Instytutu Socjologii. Na wniosek Dyrekcji lub pracowników Instytutu Socjologii studenci mogą też uzyskać nagrody za działalność naukową lub organizacyjną na rzecz Instytutu Socjologii lub Uniwersytetu.

8.4. Obsługa administracyjna studentów oraz informowanie studentów o systemie wsparcia

Obsługę administracyjną studentów zapewnia Sekretariat ds. studenckich (dziekanat). W okresie, w którym nie obowiązywały restrykcje związane z pandemią COVID-19 był on otwarty dla studentów w określonych godzinach, o których informowała tabliczka na drzwiach. Studenci mogli również korzystać ze wsparcia sekretariatu drogą mailową lub telefoniczną (dane teleadresowe studenci mogli znaleźć na stronie internetowej Instytutu). W okresie pandemii zakres i tryb pracy sekretariatu zmieniał się wraz z obowiązującymi obostrzeniami, obsługa administracyjna studentów była jednak prowadzona bez przerw, z wykorzystaniem narzędzi do zdalnej komunikacji. Kwalifikacje kadry administracyjnej są obecnie adekwatne do liczby studentów i ich potrzeb. Poziom i skuteczność systemu obsługi administracyjnej studentów jest weryfikowany m. in. poprzez wypełnianie przez studentów ankiety jakości kształcenia, opracowywane następnie przez odpowiedni Zespół.

Informacje o formach wsparcia materialnego są dostępne w systemie USOS. W systemie USOS są dostępne również instrukcje wypełniania poszczególnych wniosków. Dodatkowo studenci są informowani przez dziekanat w formie mailowej o zbliżających się terminach wypełniania wniosków.

8.5. Sposób rozstrzygnięcia skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów

Cykliczne spotkania z Samorządem studenckim oraz zebrania organizacyjne ze studentami poszczególnych lat pozwalają na systematyczny kontakt między dyrekcją Instytutu Socjologii i studentami, tworząc płaszczyznę do dyskusji i dając możliwość zgłaszania przez studentów uwag lub wniosków dotyczących procesu dydaktycznego oraz organizacji studiów. Ważną rolę w systemie rozstrzygnięcia skarg i wniosków zgłaszanych przez studentów pełnią także Opiekunowie roku, których zadaniem jest m.in. pomoc w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych oraz reprezentowanie studentów danego roku w kontaktach z nauczycielami akademickimi i dyrekcją Instytutu Socjologii (o czym wspomniano również w punkcie 8.2.).

W przypadku zgłaszania skarg lub wniosków, są one indywidualnie rozpatrywane przez Dyrektora Instytutu lub jego zastępców.

Studenci mogą także korzystać ze wsparcia Parlamentu Studenckiego i poszczególnych komisji (w tym Komisji Prawno-Socjalnej), które funkcjonują w ramach Parlamentu.

8.6. Działania informacyjne i edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa studentów

Studenci Instytutu Socjologii biorą udział w obowiązkowych szkoleniach z zakresu BHP, mają także możliwość uczestniczenia w szkoleniach z zakresu praw i obowiązków studentów organizowanych przez Parlament Studencki UWB. Stosownie do potrzeb, dyrekcja Instytutu oraz opiekunowie roku przekazują studentom dodatkowe informacje o proponowanych formach wsparcia lub podejmują inne działania (w tym organizację warsztatów) zapewniające takie wsparcie. W spotkaniach organizowanych na początku roku akademickiego ze studentami pierwszego roku I i II st. uczestniczy

pracownik sekretariatu ds. studenckich, w celu zapewnienia studentom możliwie szerokiego dostępu do kluczowych informacji, w tym informacji dotyczących praw i obowiązków studentów oraz oferowanych form wsparcia.

8.7. Współpraca z samorządem studentów i organizacjami studenckimi

Przed rokiem akademickim 2019/2020 studenci socjologii wchodzili w skład Wydziałowej Rady Samorządu Studenckiego w ramach Wydziału Historyczno-Socjologicznego. Od tego czasu ukonstytuowała się jednak Rada Samorządu Studenckiego w Instytucie Socjologii, co pozwala na lepszą i skuteczniejszą komunikację pomiędzy studentami i kadrą oraz wyraźniejsze akcentowanie potrzeb i problemów przez studentów socjologii. Praktyką są regularne spotkania przedstawicieli samorządu z dyrekcją instytutu (przynajmniej raz w semestrze, w praktyce częściej, w zależności od potrzeb). Przedstawiciele samorządu wchodzą w skład istotnych podmiotów działających w ramach Instytutu, takich jak Rada Naukowa Instytutu, Komisja ds. Jakości Kształcenia, Rada Konsultacyjna, komisje stypendialne itp. Decyzje istotne z punktu widzenia Instytutu (np. zmiany w programie studiów) również konsultowane są z samorządem studenckim.

W Instytucie Socjologii działa Koło Naukowe Socjologiczno-Antropologiczne (KNSA). W stałym kontakcie z członkami Koła pozostaje wybrany decyzją Dyrektora Opiekun Koła Naukowego (obecnie dr Małgorzata Skowrońska). Członkowie Koła w zależności od potrzeb i podejmowanych aktywności (działania badawcze, popularno-naukowe, udział w konferencjach) współpracują również z innymi pracownikami. Należy przyznać, że okres pandemii i zdalnej organizacji zajęć negatywnie wpłynął na aktywność koła naukowego w ostatnich kilkunastu miesiącach, jednak nie ustała ona całkowicie – podejmowano np. działania badawcze dotyczące kondycji studentów podczas nauki zdalnej. Ponieważ spadek aktywności kół naukowych był problemem na wielu wydziałach uniwersytetu, w 2021 roku rozpoczęło swoją działalność Forum Kół Naukowych UwB, w którym uczestniczy również KNSA. Ponadto, aktualnie opracowywane są innowacyjne formy zachęty studentów do udziału w Kole Naukowym (działania tutorskie, giełda projektów), które będą wdrażane od roku akademickiego 2021/2022.

8.8. Monitorowanie i doskonalenie systemu wsparcia oraz motywowania studentów

Jak wspomniano wyżej, system wsparcia oraz motywowania studentów podlega cyklicznej ewaluacji poprzez badania prowadzone przez Zespół ds. Jakości Kształcenia. Jest on również przedmiotem rozmów pomiędzy dyrekcją Instytutu a przedstawicielami samorządu studenckiego. Ponadto, na początku 2020 roku na zlecenie dyrekcji Instytutu przeprowadzono badania fokusowe z przedstawicielami studentów, podczas których poruszano szereg kwestii związanych z jakością studiowania. Część wniosków płynących z badań wpłynęło na decyzje podejmowane następnie w Instytucie (m. in. w pracach nad korektami programów studiów, zwrócenie większej uwagi na funkcję Opiekunów poszczególnych lat). Planowane jest powtarzanie podobnych badań w przyszłości, mniej więcej w cyklu dwuletnim.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Wszystkie istotne dokumenty związane z programem studiów, warunkami jego realizacji i osiągniętymi rezultatami są dostępne elektronicznie. Obowiązujące programy studiów są dostępne na stronie internetowej Instytutu Socjologii oraz do wglądu w Sekretariacie Instytutu. Informacje dotyczące warunków jego realizacji i osiągnięte rezultaty, takie jak sylabusy zajęć wraz z kryteriami zaliczeń przedmiotów oraz oceny uzyskiwane przez studentów dostępne są dla zainteresowanych poprzez system USOS. Informacje dotyczące uzyskiwanych wyników są przekazywane studentkom i studentom elektronicznie oraz – o ile to możliwe – bezpośrednio, z zachowaniem zasady ochrony danych osobowych.

Informacje o rekrutacji i warunkach przyjęć przekazywane są poprzez system Internetowej Rekrutacji Kandydatów (irk.uwb.edu.pl)

Dostępność treści jest monitorowana na bieżąco przez kadrę Instytutu, w szczególności przez Instytutowy Zespół ds. Jakości kształcenia oraz osoby mające uprawnienia do administrowania systemem USOS oraz stroną internetową Instytutu.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

10.1. Sposoby sprawowania nadzoru merytorycznego, organizacyjnego i administracyjnego nad kierunkiem studiów

Nadzór merytoryczny, organizacyjny i administracyjny nad kierunkiem studiów oraz jakością kształcenia sprawują: dyrekcja Instytutu Socjologii, Rada Naukowa Instytutu Socjologii, Zespół ds. Jakości Kształcenia, Kierunkowy Zespół Dydaktyczny przy współpracy Rady Konsultacyjnej i Samorządu studenckiego oraz pracowników administracyjnych Instytutu Socjologii i Uniwersytetu w Białymstoku odpowiedzialnych za sprawy studenckie i dydaktyczne. Pracownicy zaangażowani w te działania uczestniczą w szkoleniach i konferencjach dotyczących jakości kształcenia oraz są członkami uczelnianych zespołów ds. dydaktyki i jakości kształcenia.

Zespół ds. Jakości Kształcenia w Instytucie Socjologii działa na podstawie Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia zasad działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w Uniwersytecie w Białymstoku z późn. zm. Reguluje ona cele i zakres działań podejmowanych w ramach uczelnianego systemu zapewniania jakości kształcenia oraz przez zespoły działające w poszczególnych jednostkach. Zakres odpowiedzialności członków Zespołu ds. jakości kształcenia obejmuje:

- monitorowanie kompetencji i doświadczenia oraz kwalifikacji nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami i doktorantami;
- monitorowanie i doskonalenie procesu kształcenia (w tym ocenę procesu kształcenia);
- ocenę jakości zajęć dydaktycznych;
- monitorowanie warunków kształcenia i organizacji studiów (m.in. ocena zasobów bibliotecznych oraz infrastruktury dydaktycznej, ocena organizacji zajęć);
- monitorowanie mobilności studentów i doktorantów oraz stopnia umiędzynarodowienia kształcenia;

- monitorowanie wsparcia studentów i doktorantów w procesie uczenia się;
- uzyskiwanie opinii absolwentów uczelni o przebiegu odbytych studiów;
- monitorowanie relacji z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu studiów oraz monitorowanie karier zawodowych absolwentów studiów;
- monitorowanie karier zawodowych absolwentów studiów.

Realizując podane powyżej cele, zespół prowadzi na bieżąco monitoring realizacji standardów jakości kształcenia i pozostaje w stałym kontakcie z dyrekcją Instytutu oraz członkami innych zespołów działających w jednostce. W ramach swojej działalności posługuje się zestandaryzowanymi ankietami badania opinii i satysfakcji studentów, jak również potencjalnych pracodawców zatrudniających absolwentów kierunku. Ponadto zespół analizuje inne dokumenty związane z ewaluacją procesu dydaktycznego, takie jak protokoły hospitacji, czy sprawozdania z działalności dydaktycznej. Coroczne raporty Zespołu są publikowane na stronie internetowej Instytutu Socjologii (wcześniej na stronie Wydziału Historyczno-Socjologicznego).

10.2. Zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów

Wprowadzanie zmian w programach studiów koordynuje Kierunkowy zespół dydaktyczny, w którego skład wchodzi nauczyciele akademicy oraz przedstawiciel samorządu studenckiego. Kierunkowy Zespół dydaktyczny został powołany przez Dyrektora Instytutu Socjologii na mocy Uchwały nr 2614 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia zasad działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w Uniwersytecie w Białymstoku z późn. zm.

Proponowane zmiany są efektem analizy informacji – uwag i rekomendacji uzyskiwanych od interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Propozycje zmian w obowiązujących programach studiów mogą być zgłaszane przez: Dyrektora Instytutu Socjologii UwB, Kierunkowy Zespół Dydaktyczny, Zespół ds. Jakości Kształcenia, Radę Konsultacyjną, kadre dydaktyczną Instytutu Socjologii UwB, Samorząd Studencki. W celu zapewnienia przejrzystości prowadzonych działań przyjęto procedurę zmiany programu studiów (Załącznik F).

Ważnymi źródłami informacji, analizowanymi przez Dyrekcję Instytutu Socjologii lub Kierunkowy Zespół Dydaktyczny w kontekście konstrukcji programów studiów, są dane dotyczące kandydatów na studia oraz odpływu studentów w trakcie cyklu kształcenia, wyniki ankiet ewaluacyjnych poszczególnych przedmiotów, dane z monitorowania losów absolwentów i inne.

Kierunkowy Zespół Dydaktyczny pełni także podstawową rolę w zakresie systematycznego monitorowania obowiązującego programu studiów analizując informacje uzyskiwane poprzez zebrania Rady Konsultacyjnej, spotkania dyrekcji Instytutu Socjologii z Samorządem oraz studentami poszczególnych lat, sprawozdania Zespołu ds. Jakości Kształcenia, a także własne działania ustalone w harmonogramie prac Zespołu na dany rok akademicki. W roku akademickim 2020/2021 Kierunkowy Zespół Dydaktyczny dokonał analizy treści kształcenia w ramach dwóch bloków zajęć na studiach I stopnia oraz opracował wstępny projekt zmian programu na studiach II stopnia (dalsze prace nad projektem i konsultacje zaplanowano na rok akademicki 2021/2022). W ramach Kierunkowego Zespołu Dydaktycznego wyodrębniono też w tym czasie funkcję Koordynatora ds. Sylabusów w Instytucie Socjologii.

Opinie studentów dotyczące procesu i organizacji kształcenia są systematycznie monitorowane i uwzględniane w procesie doskonalenia i realizacji programu studiów. Służą temu przede wszystkim: analiza ankiet ewaluacyjnych poszczególnych kursów, raporty Zespołu ds. jakości kształcenia, które przedstawiają w sposób syntetyczny opinie studentów i doktorantów, spotkania z Samorządem

studentkim, informacje przekazywane przez studentów Opiekunom roku. Zespół ds. jakości kształcenia podejmuje także działania związane z monitorowaniem opinii absolwentów kierunku.

10.3 Sposoby i zakres bieżącego monitorowania oraz okresowego przeglądu programu studiów

Bieżące monitorowanie programu studiów odbywa się na dwa główne sposoby. Po pierwsze, poprzez stałą komunikację zespołu dyrektorskiego z poszczególnymi pracownikami prowadzącymi zajęcia, ze szczególnym uwzględnieniem osób zaangażowanych w prace Zespołu ds. Jakości Kształcenia i Kierunkowego Zespołu Dydaktycznego, oraz ze studentami, ze szczególnym uwzględnieniem przedstawicieli Samorządu studenckiego. Po drugie, poprzez analizę dokumentów generowanych w procesie dydaktycznym, m. in. ankiet ewaluacyjnych przedmiotów, rozkładu ocen studentów na poszczególnych przedmiotach, liczby studentów ubiegających się o warunkowe zaliczenia poszczególnych przedmiotów itp. W okresowym monitorowaniu programu studiów uczestniczą członkowie wymienionych wyżej zespołów oraz Rada Konsultacyjna.

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<p>Mocne strony</p> <ul style="list-style-type: none"> ● program studiów dobrze równoważący elementy wiedzy akademickiej i praktycznej; ● kompetentna kadra zajmująca się kwestiami związanymi m. in. z pograniczem i zróżnicowaniem kulturowym, może stanowić bardzo ważne zaplecze eksperckie i dydaktyczne (kształcenia kadr) dla otoczenia ekonomiczno-społecznego; ● współpraca z lokalnym środowiskiem społeczno-kulturalnym; 	<p>Słabe strony</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ograniczone możliwości realizacji niektórych oczekiwań studentów (np. wybór specjalizacji, przedmiotów fakultatywnych) związanych z wymaganiami co do wielkości grup studenckich; ● Niewielkie liczebności roczników, które w niektórych przypadkach utrudniają optymalne rozłożenie obciążeń dydaktycznych wśród pracowników ● Ograniczone możliwości modernizacji budynku, w którym mieści się Instytut Socjologii
Czynniki zewnętrzne	<p>Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dalszy rozwój Białegostoku jako regionalnego centrum kulturalnego i szkolnictwa wyższego; ● zainteresowanie środowisk pozaakademickich badaniami społecznymi, współpracą w realizacji projektów społecznych; ● napływ studentów z zagranicy, przede wszystkim państw sąsiadujących z regionem (Białorusini, Ukraińcy, Litwini); 	<p>Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Niekorzystna sytuacja demograficzna (spadek liczby młodych ludzi, migracje); ● Bliskość Warszawy, jako ośrodka drenującego potencjalnych studentów oraz utrudniającego rozwój lokalnego rynku pracy; ● Negatywny wizerunek socjologii – czy szerzej, nauk humanistycznych i społecznych - w niektórych mediach i wśród części opinii publicznej; brak wyrazistych pozytywnych skojarzeń z wyobrażeniem pracy socjologa

(Pieczęć uczelni)

.....
(podpis Dziekana/Kierownika jednostki)

.....
(podpis Rektora)

....., dnia .....
(miejsowość)

Część III. Załączniki

Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów

Tabela 1. Liczba studentów ocenianego kierunku³

Poziom studiów	Rok studiów	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki	Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki
I stopnia	I	2018/2019- 35	57 (stan na 20.09.2021)		
		2019/2020- 43			
		2020/2021- 42			
	II	2018/2019- 18	28		
2019/2020- 20					
2020/2021- 19					
III	2018/2019- 22	20			
	2019/2020- 15				
	2020/2021- 21				
IV					
II stopnia	I	2018/2019- 31	26		
		2019/2020- 30			
		2020/2021- 20			
	II	2018/2019- 22	7		
2019/2020- 30					
2020/2021- 11					
jednolite studia magisterskie	I				
	II				
	III				
	IV				

³ Należy podać liczbę studentów ocenianego kierunku, z podziałem na poziomy, lata i formy studiów (z uwzględnieniem tylko tych poziomów i form studiów, które są prowadzone na ocenianym kierunku).

	V				
	VI				
Razem:		2018/2019-128 2019/2020-138 2020/2021-113	138		

Tabela 2. Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny

Poziom studiów	Rok ukończenia	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku	Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku
I stopnia	2019	22	15		
	2020	15	9		
	2021	21	13		
II stopnia	2019	22	14		
	2020	30	23		
	2021	11	9		
jednolite studia magisterskie	...				
	...				
	...				
Razem:		121	83		

Tabela 3. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.)⁴

⁴ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Studia I stopnia

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	6 semestrów / 200 ECTS
Łączna liczba godzin zajęć	2250 godzin
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	100,2
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	178
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	-
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	43
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	3
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	min. 45 godzin
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	60
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. 2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	(w roku akademickim 2020/2021 wszystkie zajęcia realizowane w trybie kształcenia na odległość)

Studia II stopnia

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	4 semestry / 120 ECTS
Łączna liczba godzin zajęć	1026 godzin

Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	60,1
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	82
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	-
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	55
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	-
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	-
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	-
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. 2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	1./ (w roku akademickim 2020/2021 wszystkie zajęcia realizowane w trybie kształcenia na odległość) 2./

Tabela 4. Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów⁵

Studia I stopnia

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne	Liczba punktów ECTS
Wstęp do socjologii	Wykłady, ćwiczenia	90	7
Spółeczeństwo obywatelskie	Wykłady	15	2
Antropologia społeczna	Wykłady, ćwiczenia	60	4
Warsztaty efektywnego uczenia się	Laboratoria	30	3
Pisanie akademickie	Laboratoria	15	2
Statystyka	Wykłady, ćwiczenia	60	5
Metody statystyczne w socjologii	Wykłady, ćwiczenia	60	5
Metody ilościowe	Wykłady, ćwiczenia	60	5
Metody jakościowe	Wykłady, ćwiczenia	60	5
SPSS	Laboratoria	30	3
Analiza danych zastanych	Laboratoria	30	3
Socjologia organizacji i instytucji	Wykłady, ćwiczenia	60	4
Socjologia religii	Wykłady	30	2
Socjologia edukacji	Wykłady, ćwiczenia	45	4
Socjologia ekonomiczna	Wykłady	30	2
Socjologia polityki	Wykłady, ćwiczenia	60	4
Socjologia rynku pracy	Ćwiczenia	30	2
Makrostruktury społeczne	Wykłady, ćwiczenia	60	4

⁵Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Socjologia narodu	Wykłady, ćwiczenia	60	4
Socjologia wsi i miasta	Wykłady, ćwiczenia	60	4
Mikrostrukury – procesy grupowe	Wykłady, ćwiczenia	60	5
Psychologia społeczna	Wykłady, laboratoria	45	4
Socjologia zmiany społecznej	Wykłady, ćwiczenia	45	4
Człowiek w sieci – socjopsychologiczne aspekty funkcjonowania Internetu	Laboratoria	30	3
Przemiany współczesnego społeczeństwa polskiego	Wykłady	30	2
Procesy ludnościowe	Wykłady, ćwiczenia	60	4
Wizualizacja danych	Laboratoria	15	2
Systemy informacji przestrzennej	Laboratoria	15	2
Historia myśli społecznej	Wykłady, ćwiczenia	45	4
Klasyczne teorie socjologiczne	Wykłady, ćwiczenia	45	4
Socjologia po angielsku – warsztat specjalistyczny	Laboratorium	30	3
Socjologia kultury	Wykłady, ćwiczenia	60	4
Socjologia sztuki	Wykłady, ćwiczenia	30	3
Socjologia emocji	Wykłady, ćwiczenia	30	3
Proseminarium	Proseminarium	30	4
Seminarium licencjackie	Seminarium	90	13
Przedmiot z modułu fakultatywnego praktycznego (student realizuje w sumie 6 takich przedmiotów)	Laboratorium	30	3
Przedmiot z modułu fakultatywnego praktycznego w języku angielskim (student realizuje w sumie 2 takie przedmioty)	Laboratorium	30	4
Przedmiot fakultatywny	Ćwiczenia	30	4

(student realizuje w sumie 3 takie przedmioty)			
Przedmiot fakultatywny	Ćwiczenia	15	3
Praktyki zawodowe		Min. 45	3
Razem:		1995	178

Studia II stopnia

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne	Liczba punktów ECTS
Socjologia wiedzy	Wykłady	30	2
Współczesne teorie socjologiczne	Wykłady, ćwiczenia	60	5
Zróżnicowanie społeczne	Ćwiczenia	30	3
Problemy modernizacyjne współczesnego społeczeństwa polskiego	Wykłady, laboratoria	30	3
Metodologia nauk społecznych	Wykłady, ćwiczenia	60	5
Pogranicza narodowe i cywilizacyjne we współczesnym świecie	Konwersatoria	16	2
Współczesne zagadnienia psychologii społecznej – warsztaty	Laboratoria	30	3
Social media - warsztaty	Laboratoria	30	3
Analiza tekstów socjologicznych w jęz. angielskim – warsztat specjalistyczny	Konwersatoria	30	2
Seminarium magisterskie	Seminarium	150	25

Przedmiot z modułu praktycznego (student realizuje 3 takie przedmioty)	Laboratoria	16	2
Przedmiot fakultatywny	Ćwiczenia	30	3
Zachowania społeczne w perspektywie ewolucyjnej (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Wykład	30	4
Podstawy coachingu, komunikacja coachingowa (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Wykład	30	2
Socjopsychologiczne aspekty uczuć i emocji, zarządzanie emocjami (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Konwersatoria	30	2
Warsztaty kreatywności dla coachów (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	1
Narzędzia coachingowe (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	2
Coaching transformacyjny (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	2
Procesy grupowe i zarządzanie małą grupą społeczną (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	4
Warsztaty neuronauki społecznej i psychobiologii (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	1
Komunikacja coachingowa, superwizja sesji coachingowych (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	2
Socjologia rynku i zachowań konsumenckich I (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Wykład	30	4

Socjologia rynku i zachowań konsumenckich II (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	5
Warsztaty badań marketingowych (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Zarządzanie informacją marketingową (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Technologia badania socjologicznego (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	5
Statystyczna analiza danych społecznych i marketingowych (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	5
Badania ilościowe w praktyce (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	60	6
Badania jakościowe w praktyce (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	60	6
Narzędzia przetwarzania informacji (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	4
Metody badawcze oparte na sztuce (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Współczesne praktyki społeczno-artystyczne (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	15	2
Wstęp do muzealnictwa (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Wykłady	30	3
Socjologia muzyki (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	3

Współczesne pole produkcji filmowej (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	15	2
Semiotyczna analiza przedstawień wizualnych (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Laboratorium teatralne (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	4
Socjologia muzeum (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Edukacja muzealna (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	15	2
Socjologia zmysłów (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	15	2
Społeczne aspekty edukacji i twórczości muzycznej (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	15	3
Antropologia codzienności - analiza kultury współczesnej (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Współczesne badania sektora kultury (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	4
Komunikacja społeczna (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Analiza dyskursów medialnych (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	4

Komunikacja międzykulturowa w zglobalizowanym świecie (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	15	2
Komunikacja marketingowa (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Metodologia badań eksperymentalnych (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Poznawcze podstawy procesów społecznych (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Teorie i funkcje racjonalności (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Komunikacja i procesy grupowe (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	15	2
Neuromarketing (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Laboratoria	30	3
Antropologia poznawcza (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Ewolucja kulturowa (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Socjologia zmysłów (PRZEDMIOT SPECJALIZACYJNY)	Ćwiczenia	30	4
Razem:		904	82

Tabela 5. Informacja o programach studiów/zajęciach lub grupach zajęć prowadzonych w językach obcych⁶

Nazwa programu/zajęć/grupy zajęć	Forma realizacji	Semestr	Forma studiów	Język wykładowy	Liczba studentów (w tym niebędących obywatelami polskimi)
Analysis and reporting of social research	laboratorium	letni	Studia stacjonarne I st.	język angielski	11
Interpersonal communication	laboratorium	letni	Studia stacjonarne I st.	język angielski	11
Sociology of film	laboratorium	letni	Studia stacjonarne I st.	język angielski	13
Introduction to cybersecurity	laboratorium	letni	Studia stacjonarne I st.	język angielski	12
Social Macrostructures	ćwiczenia	zimowy	Erasmus+	język angielski	1
Media and Society	ćwiczenia	zimowy	Erasmus+	język angielski	2
Sociology of Culture	ćwiczenia	zimowy	Erasmus+	język angielski	2

⁶ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie. Jeżeli wszystkie zajęcia prowadzone są w języku obcym należy w tabeli zamieścić jedynie taką informację.

Social Psychology	ćwiczenia	zimowy	Erasmus+	język angielski	1
Sociology of Deviance	ćwiczenia	letni	Erasmus+	język angielski	1
Sociology of Migration	ćwiczenia	letni	Erasmus+	język angielski	1

Przedmioty w języku angielskim realizowane przez studentów II i III roku w roku akademickim 2021/2022 w ramach modułów praktycznych. Pełną listę przedmiotów do wyboru w roku akademickim 2021/2022, w tym przedmiotów w języku angielskim oraz ofertę Erasmus + zawiera załącznik B.